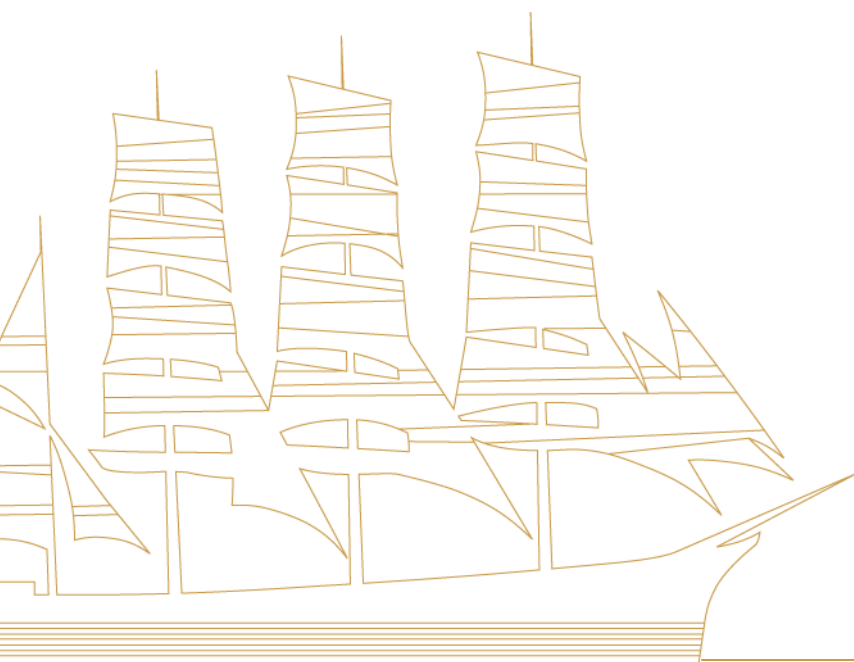

Budget år 2019

och ekonomiplan 2020-21

STADSFULLMÄKTIGES BESLUT 20.6.2018

Innehåll

Mål och indikatorer för mandatperioden 2016-19	3
Stadsdirektörens inledning.....	6
Omvärldsanalys	7
Ekonomisk översikt	10
Personal	19
Stadsledningen.....	22
Stadsutvecklingsnämnden	25
Byggnadsnämnden.....	26
Socialnämnden	27
Bildningsnämnden	30
Kultur- och fritidsnämnden.....	32
Infrastrukturnämnden.....	36
Ekonomiska styrprinciper	44

Mål och indikatorer för mandatperioden 2016-19

Visionen:

Attraktiv sjöfartsstad med livskvalitet

(Antagen av stadsfullmäktige 2006)

De övergripande målen för mandatperioden utgör politiska åtaganden och fullmäktiges uppdrag till nämnderna. Genom att anta målen har stadens fullmäktige ålagt stadens förtroendevalda att göra sådana prioriteringar i verksamheterna som krävs för att målen skall förverkligas. Målen har fastställts genom stadsfullmäktiges beslut om budget 14.6.2016. Med hållbarhet avses de av Ålands lagting antagna hållbarhetsprinciperna.

Ekonomisk hållbarhet	
Mål	Indikatorer
Staden stärker sin position som bosättningsort och plats för företagande.	<p>Antalet företag med hemort i Mariehamn ska öka jämfört med indexåret 2016.</p> <p>Befolkningstillväxten i staden ska öka till i genomsnitt 1 procent eller 116 personer per år.</p> <p>Invånarnas betyg på staden som plats att leva på ska förbättras.¹</p>
Staden ska ha en stabil ekonomi.	<p>Stadens lånebörda ska minska till att underskrida 25 miljoner euro.</p> <p>Stadens resultat före avskrivningar (årsbidrag) ska i genomsnitt, sett över mandatperioden, vara högre än investeringsnivån.</p> <p>Skattebasen² år 2019 i Mariehamn ska efter inflationsjustering ha ökat med minst 6 procent jämfört med indexåret 2016.</p>
Staden ska vara en attraktiv arbetsgivare.	<p>Medarbetarindex för staden som helhet ska öka till att överstiga 80³.</p> <p>Ledarskapsindex för staden ska öka till att överstiga 77⁴.</p> <p>Sjukfrånvaron inom stadens verksamheter ska minska till högst 4 %.⁵</p>

¹ Nöjd-Region-Index 77,9 år 2015, *Medborgarundersökning Mariehamn 2015*, ÅSUB 2015:6.

² Den massa av förvärvsinkomster som är föremål för kommunal inkomstbeskattning.

³ Medarbetarindexet är resultatet av stadens medarbetarundersökning och visar personalens uppfattning om arbetsuppgift, arbetssituation, samarbete och påverkansmöjligheter, information, fysisk arbetsplats, företagshälsövård samt personalförhållanden. År 2015 uppmättes index 79,2.

⁴ Ledarskapsindex är ett delresultat av stadens medarbetarundersökning och visar medarbetarnas uppfattning om sina ledare och ledarnas förmåga att lyssna på medarbetare, visa respekt, ge konstruktiv återkoppling och utveckla verksamheten tillsammans med sina medarbetare. År 2015 uppmättes index till 73,66.

⁵ År 2015 uppgick sjukfrånvaron till 5,02 %.

Social hållbarhet	
Mål	Indikatorer
Staden tillhandahåller en god kommunal service och är attraktiv samt välkomnande för alla.	<p>Invånarnas bedömning av stadens verksamheter ska förbättras från 68,5 år 2015.⁶</p> <p>Antal undanröjda fysiska hinder skall vara fler än under indexåret 2016.</p> <p>Antalet e-tjänster som staden erbjuder ska öka jämfört med år 2016.</p>
Delaktigheten och engagemanget i staden ska vara högt.	<p>Valdeltagandet i kommunalvalet 2019 ska öka i förhållande till 64,4 % i valet 2015.</p> <p>Invånarnas bedömning av sina möjligheter till inflytande på stadens verksamheter och beslut ska förbättras.⁷</p> <p>Antal tvärssektoriella samarbeten inom staden och samarbeten med andra kommuner, föreningar och näringsliv.</p>
Staden skapar förutsättningar för trygghet, god hälsa och välbefinnande.	<p>Den öppna arbetslöshetsgraden bland ungdomar under 25 år i Mariehamn ska minska jämfört med år 2016.</p> <p>Det upplevda hälsotillståndet bland eleverna i grundskolan ska förbättras.⁸</p> <p>Andelen elever som upplever att de är utsatta för mobbing ska minska.⁹</p> <p>Invånarnas värdering av trygghet i staden skall förbättras.¹⁰</p>

⁶ Nöjd-Medborgar-Index 68,5 år 2015, *Medborgarundersökning Mariehamn 2015*, ÅSUB 2015:6.

⁷ Nöjd-Inflytande-Index 54,1 år 2015, *Medborgarundersökning Mariehamn 2015*, ÅSUB 2015:6.

⁸ År 2013 upplevde 23 % av stadens högstadiel elever sitt hälsotillstånd som medelmåttligt eller dåligt. Hälsa i skolan, *Institutet för hälsa och välfärd*, 2013.

⁹ År 2016 upplevde 9 % av 1-6 eleverna respektive 8 % av 7-9 eleverna i Strandnäs skola, 14 % av 1-6 eleverna respektive 8 % av 7-9 eleverna i Övernäs skola samt 7 % av eleverna i Ytternäs skola att de är utsatta för mobbing. KIVA-2016.

¹⁰ Bedömningen sammanväger invånarnas bedömning av hur tryggt och säkert det är att vistas utomhus på kvällar och nätter, hur trygg och säker känner sig mot hot, rån och misshandel samt hur trygg och säker man kan känna sig mot inbrott i hemmet. Bedömningen år 2015 var 81,2. *Medborgarundersökning Mariehamn 2015*, ÅSUB 2015:6.

Kulturell hållbarhet	
Delmål	Indikatorer
Stadens invånare ska ha förutsättningar till personlig utveckling och ett innehållsrikt liv.	Invånarnas bedömning av fritidsmöjligheter i staden skall förbättras. ¹¹
Staden vårdar sin kulturhistoria och främjar det samtida kulturutövandet.	Antal egna och samproducerade kultur- och kulturarvsfrämjande evenemang ökar jämfört med 2016. Antal insatser för vård av kulturarv och kulturturism ökar jämfört med 2016.
Staden mår om värdefulla kontakter och samarbeten.	Staden omvärderar sina externa kontakter i syfte att delta i samarbeten och evenemang som ger mervärde för staden utgående från övriga målsättningar.

Miljömässig hållbarhet	
Delmål	Indikatorer
Staden arbetar målmedvetet och systematiskt med miljöfrågor.	Fortsatt ISO 14001 certifiering samt godkänd årlig ISO 14001 auditering. Uppfyllda miljömål ¹² , genom verkställande av årliga miljöhandlingsplaner.
Staden skapar förutsättningar för att invånarna ska kunna göra miljömedvetna val.	Invånarnas bedömning av stadens insatser för att invånarna skall kunna leva miljövänligt skall förbättras. ¹³

¹¹ Bedömningen sammanväger; tillgång till parker, grönområden och natur; möjligheter att utöva sport, musik, kultur, friluftsliv- och föreningsliv; tillgång till idrotts- och kulturrevenemang; tillgång till kulturevenemang. Bedömningen år 2015 var 77,9. *Medborgarundersökning Mariehamn 2015*, ÅSUB 2015:6.

¹² Tom 31.12.2017 innebär det i korthet:

- Minska koldioxidutsläppen.
- Öka inköpen av miljöanpassade varor och tjänster.
- Öka andelen livsmedel, som produceras enligt ekologiskt hållbara metoder och som staden tillhandahåller skola, dagis och äldreomsorg m.m.
- Optimera avloppsreningen.
- God inomhusmiljö med dokumenterat fungerande ventilation och radonnivåer inom av fullmäktige fastställda gränsvärden.

¹³ Bedömningen år 2015 var 60,8. *Medborgarundersökning Mariehamn 2015*, ÅSUB 2015:6.

Stadsdirektörens inledning

Budgetens intäkter bygger på en sänkt inkomstskattesats från 17,5 % till 17,25 %. Samfundsskatteintäkterna är budgeterade till drygt sju miljoner euro och är baserad dels på Finlands kommunförbunds prognoser, dels på redovisningsspecifikationerna för perioden januari-maj 2018. Skatten för obebyggda tomter föreslås höjas till 3 % och är ett incitament för att få planerade tomter bebyggda. Mariehamns stad har begränsad tillgång på tomtmark och efterfrågan på egnahemstomter växer då stadens invånarantal beräknas öka. Mariehamn hör till de städer i Finland som har flest antal invånare per kvadratkilometer. Skatten för allmännyttiga samfund föreslås sänkas till 0 %. Landskapsandelarna utgör cirka nio procent av intäkterna.

I stadsdirektörens ursprungsförslag föreslogs en bibehållen inkomstskattesats för att skapa utrymme för den höga investeringsnivån. Den effektiva skattegraden (den skatt man de facto betalar efter alla avdrag) är ändå betydligt lägre, cirka 13 %. Investeringsanslagen för 2019 är högre än planerat, över tio miljoner euro. Även med stadsstyrelsens sänkning av kommunalskatten till 17,25 % kommer fullmäktiges mål för mandatperioden avseende lånebörda och resultat före avskrivningar att uppfyllas med budgetens resultat på + 1,4 miljoner euro och en maximal upplåning om 5,1 miljoner euro.

Löneförhandlingarna förväntas leda till att lönekostnaderna stiger med cirka 2 procent år 2019. Konkurrenskraftspaketet som är i kraft ännu 2019 innebär att semesterpenningens premien utbetalas endast till 70 %. Ramen för 2020 och 2021 bygger på att minskningen av semesterpenningen består, något som inte har bekräftats. Om semesterpenningen återgår till tidigare nivåer innebär det att personalkostnaderna ökar ytterligare med ca 1 miljon per år från 2020 och framåt.

Verksamheternas anslag föreslås utökas med 592 000 euro utöver den utökning om ca. 1,5 % som ingick i ramen. Den totala utökningen jämfört med budget 2018 blir därmed ca 2,3 %. Av dessa 592 000 fördelas 292 000 enligt särskilda behov som följer:

- Byggnadsnämnden, 32 000 på grund av minskade förväntade intäkter och behov av utbildningsinsatser.

- Infrastrukturnämnden, 100 000 euro på grund av korrigeringar, av räntor och avskrivningar för tidigare investeringar.

- Kultur- och fritidsnämnden, 160 000 euro på grund av ökade driftskostnader i samband med Mariebads renovering.

Stadsutvecklingsnämndens anslag innehöll redan i ramen en extra post om 50 000 för färdigställandet av delgeneralplanen för centrum och inköp av andra planeringstjänster.

Resterande 300 000 euro har fördelats proportionellt mellan nämnds grundanslag.

För att underlätta budgetering och läsbarheten har Medborgarinstitutet separerats till ett skilt anslag under bildningsnämnden likt 4mbk Pommern under stadsledningen.

Investeringskostnaden för en totalrenovering av Mariebad om 4,1 miljoner euro brutto finns upptaget i budgeten. Anslaget får aktiveras först efter att beslut om och omfattningen av renoveringen fattats. Investeringen förväntas ge inbesparingar framöver i form av minskade vattenavgifter och energikostnader.

Budgeten för 2019 innebär att det av fullmäktige fastställda målet att staden ska ha en stabil ekonomi uppfylls samtidigt som målet att staden ska tillhandahålla en god kommunal service uppfylls.

Stadsdirektör Barbara Heinonen

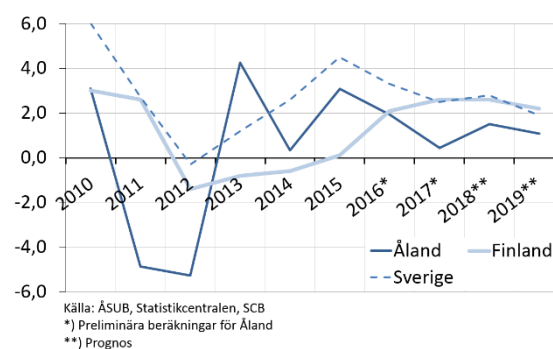
Omvärldsanalys

Finlands konkurrenskraft kan kortsiktigt komma att förbättras under 2018. Det kan då tyckas att den finländska ekonomin nu står på fast mark men som statens Råd för utvärdering av ekonomisk policy påpekar i sin senaste rapport är de långsiktiga utsikterna för ekonomin fortfarande blygsamma. Det nuvarande uppsvinget är cykliskt och kommer sannolikt av avslutas redan efter detta år.

Den årliga tillväxten (BNP) av Finlands samlade produktion återges i tabellen nedan. Tillväxten av värdet av den samlade produktionen blev med knapp marginal positiv 2015, efter flera år då den minskade. Enligt nyligen publicerade siffror från den finländska Statistikcentralen ökade tillväxten sedan till 2,1 procent 2016. De senaste uppgifterna från Statistikcentralen anger tillväxten till 2,6 procent för fjolårets BNP.

Årets (2018) tillväxt förväntas bli 2,6 procent och nästa års tillväxt något lägre, 2,2 procent, enligt finansministeriets senaste prognos.

BNP-tillväxt för Åland, Finland och Sverige 2010-2019

För 2018 är Ålands beräknade BNP-ökning 1,5 procent och för 2019 återigen en avmattning till 1,1 procent.

Det allmänna ekonomiska lägets utveckling på Åland

	2015	2016*	2017*	2018 ^P	2019 ^P
BNP till marknadspris (volymförändring, %)	3,1	1,9	0,4	1,5	1,1
Befolkningsförändring (antal personer)	67	231	275**
Arbetslöshetsgrad, öppen (årlig tillväxt, %)	3,8	3,7	3,6	3,7	3,7
Konsumentpriser, årlig förändring (%)	0,1	0,6	1,7	1,1	1,4
Kort ränta (Euribor 3 mån, %)	0,0	-0,3	-0,3	-0,3	-0,1
Växelkurs EUR/SEK	9,35	9,47	9,64	10,00	9,90

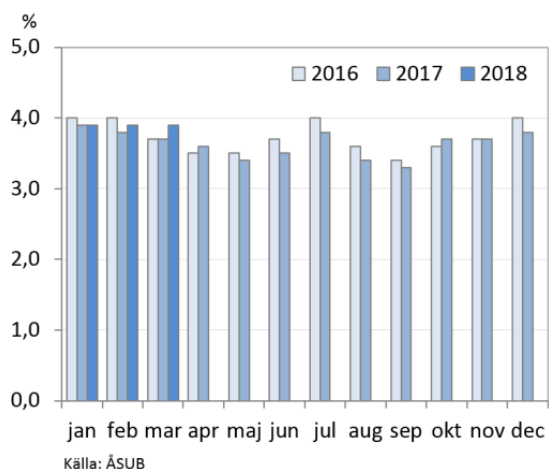
Källa: ÅSUB, Rapport 2018:2.

Det allmänna ekonomiska lägets utveckling i Finland

Andra centrala prognostal	2014	2015	2016	2017**	2018**	2019**
BNP, mrd euro	205	210	216	225	234	243
Tjänster, volymförändring, %	-0,4	0,2	1,3	3,0	2,1	1,5
Industri, volymförändring, %	-0,2	-1,6	1,1	4,6	2,7	3,2
Arbetets produktivitet, förändring, %	0,1	0,1	1,2	2,6	1,3	1,4
Sysselsatta, förändring, %	-0,4	-0,4	0,5	0,7	1,0	0,6
Sysselsättningsgrad, %	68,3	68,1	68,7	69,4	70,3	70,7
Arbetslöshetsgrad, %	8,7	9,4	8,8	8,6	8,1	7,7
Konsumentprisindex, förändring, %	1,0	-0,2	0,4	0,8	1,4	1,5
Förtjänstnivåindex, förändring, %	1,4	1,4	1,1	0,2	2,0	2,0
Bytesbalans, mrd euro	-2,6	-2,1	-3,0	-2,8	-3,0	-3,1
Bytesbalans, i förhållande till BNP, %	-1,3	-1,0	-1,4	-1,2	-1,3	-1,3
Korta räntor (3 mån, Euribor), %	0,2	0,0	-0,3	-0,3	-0,2	0,0
Långa räntor (statens obligationer, 10 år), %	1,5	0,7	0,4	0,6	0,9	1,4

Källa: Finlands finansministerium, hösten 2017.

Relativt arbetslöshetstal på Åland, månadsvis

Arbetslöshetstalet låg i januari, februari och mars på 3,9 procent 2018. Överhuvudtaget har variationerna i den månadsvisa förändringen varit liten de senaste två åren.

Den årsvisa förändringen, räknad som medeltal för månadsuppgifterna har även den varit liten; arbetslösheten sjönk från 3,8 år 2015 till 3,7

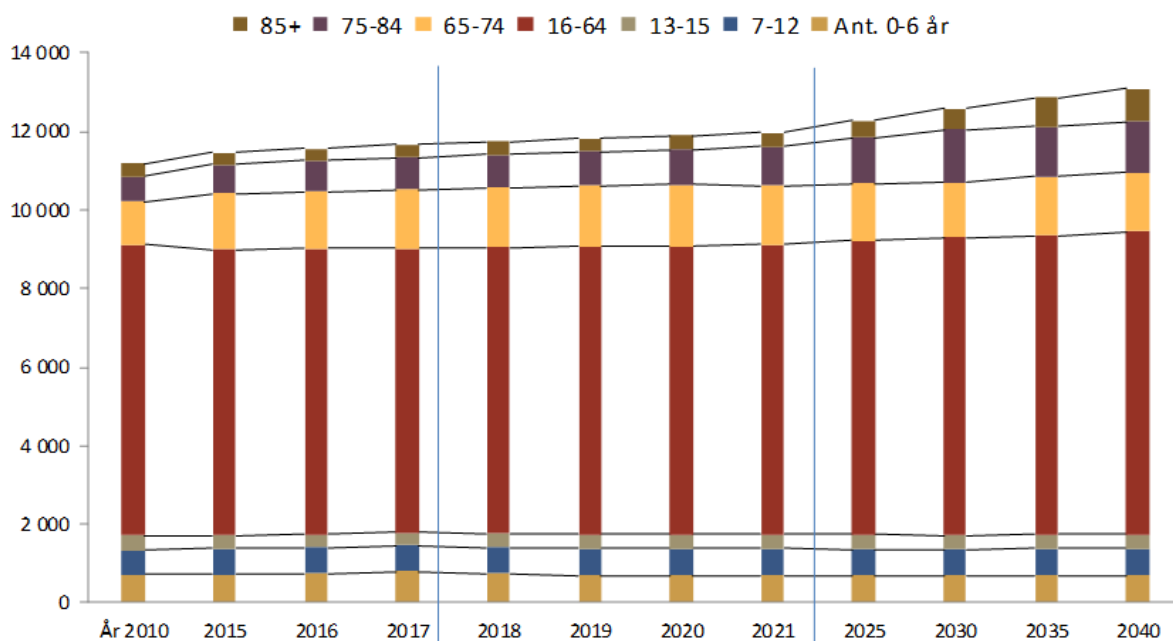
procent året därpå och blev återigen 3,8 procent 2017.

Befolkningsutvecklingen på Åland

Befolkningstillväxten 2017 var högre än den genomsnittliga ökningen under 2000-talet som är 220 personer. Sedan år 2000 har Ålands folkmängd vuxit med över 3 700 personer. I Mariehamn har ökningen varit närmare 1 200 personer och på landsbygden över 2 800. Av landsbygdens tillväxt står Jomala för 1 500, Lemland och Finström för sammanlagt över 700 och övriga kommuner för drygt 550. Alla landsbygdskommuner har vuxit. I skärgården är det endast Vårdö som har haft en ökning från år 2000, plus 20 personer, medan regionen som helhet har minskat med 290.

Den åländska befolkningsutvecklingen har varit god sedan två decennier tillbaka. Sedan 1991 har själva befolkningsökningen trendmässigt ökat. Trenden år 2017 låg på en ökning motsvarande knappt 250 personer.

Mariehamns befolkning 2010-2017 och prognos 2018-2040

	År 2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2025	2030	2035	2040
Totalt	11 190	11 465	11 565	11 677	11 748	11 827	11 901	11 977	12 265	12 590	12 864	13 098
Förändring	0,0%	-0,1%	0,9%	1,0%	0,6%	0,7%	0,6%	0,6%	2,4%	2,6%	2,2%	1,8%
Ant. 0-6 år	711	711	756	786	740	694	686	687	693	700	703	708
7-12	624	672	660	674	677	680	687	684	670	669	677	680
13-15	390	321	324	332	347	362	366	371	375	352	356	361
16-64	7 403	7 284	7 277	7 219	7 269	7 324	7 343	7 368	7 477	7 577	7 611	7 704
65-74	1 077	1 420	1 463	1 516	1 534	1 554	1 557	1 516	1 446	1 410	1 501	1 509
75-84	653	747	777	816	844	872	909	984	1 190	1 339	1 279	1 281
85+	332	310	308	334	337	341	353	367	414	543	737	855

Ekonomisk översikt

Drift;

- **Kommunalskatten** är sänkt från 17,50 % till 17,25 % 2019. **Fastighets-skattesatserna** bibehålls på samma nivå som 2018, förutom för obebyggda byggplatser som är höjd till 3 % och för allmännyttiga samfund som är sänkt till 0,00 %.
- Utgångsläget (budget 2018) har varit en generell höjning med 1,5 % till **ramarna** 2019. För planåren 2020-21 är en årlig höjning med +1,8 % beaktad.
- **Prioriteringsordningen för utökad ram** har varit 1. Intäktsbortfall, 2. Kostnader föranledda av exceptionell personalomsättning 3. Räntor och avskrivningar för redan planerade investeringar, 4. Investeringsrelaterade driftskostnader / intäkts-minskningar och 5. Övriga utökningar.
- **Byggnadsnämndens** budget har utökats med 15 600 euro för förväntat minskade bygglovsavgifter samt 16 000 euro till utbildning för nämnd och personal. Utbildningsbudgeten minskas till 8 000 euro för respektive planår 2020-2021.
- Räntor och avskrivningar på 100 000 euro, för redan planerade investeringar, har höjt **infrastrukturnämndens** budget med motsvarande belopp för vardera år 2019-2021.
- Investeringsrelaterade driftskonsekvenser för **kultur- och fritidsnämnden**, i samband med Mariebads grundrenovering, har höjt nämndens budget med 160 000 euro för 2019. Om nettoinvestering för grundrenoveringen blir lägre än budgeterat, så ska nämndens ramutökning minskas proportionellt i samband med höstens detaljbudgetering.
- **Övriga utökningar** av nämndernas budgetramar har, utifrån grundramen, proportionellt fördelats med totalt 300 000 euro för respektive år 2019-2021; **Bildningsnämnden** 66 000 euro, **kultur- och fritidsnämnden** 26 000 euro, **socialnämnden** 171 000 euro, **infrastrukturnämnden** 34 000 euro och **stadsutvecklingsnämnden** 3 000 euro. Beloppet bygger på det kalkylerade utrymme som finns för att 2019 kunna investera ca 10 miljoner euro, skapa ett resultat på +1,4 miljoner euro och maximalt behöva göra en egen upplåning 4,4 miljoner euro
- Ökade lönekostnader för semesterpenning, då **konkurrenskraftsavtal upphör 2020**, är kalkylerade till 517 000 euro 2020 och 527 000 euro 2021. Dessa kostnader ingår inte i denna budgets planår, då det finns bättre förutsättningar att kunna bedöma helheten av den ekonomiska påverkan om det istället sker en uppdatering inför budget 2020.
- **Medborgarinstitutets** ekonomi och budget redovisas fr.o.m. 2019 som ett skilt anslag under bildningsnämnden. En tydligare och mer skild redovisning krävs då även landskapsandelen på 101 375 euro (som inkluderar en minskning på 83 000 euro) flyttas från finansiering till nämndens nya anslag. För perioden 2018-19 har landskapet beslutat om en temporär utökad finansiering för medborgarinstitutets driftskostnader på 100 000 euro årligen. Fr.o.m. 2019 års budget beaktas detta belopp som en verksamhetsintäkt. Bildningsnämndens totala anslag blir 11 896 000 euro år 2019, 12 116 000 euro år 2020 och 12 335 000 euro år 2021.
- Till budgetåret 2019 dras en vakans som ekonomiadministratör 100 % in och en 50 % **dataskyddsombud** inrättas på stadsledningen, alternativt köps tjänsterna in av ÅDA Ab. Ett dataskyddsombud (lagkrav) är utsedd 2018.
- En **utlåning till dotterbolaget** Mariehamns hamn Ab förskjuts till perioden 2019-20 med 5 milj. euro 2019 och 2,5 milj. euro 2020 genom en nettoränteutäkt på 2 % som är beaktad under resultaträkningens finansiella poster.

Investering;

- Ett samlat **avkastningskrav** för koncernens ombildade dotterbolag Mariehamns Energi Ab (tidigare Mariehamns Elnät Ab/Mariehamns Energi Ab) kvarstår på totalt 265 000 euro. För FAB Marstad har 200 000 euro budgeterats som återbetalning till stadens kassa från bolagets fria egna kapital.
- I budgetens Ekonomiska styrprinciper har tidigare text under rubriken **"Upphandling och konkurrensutsättning"** ersatts med följande lydelse; " All upphandling ska följa gällande lagar och bestämmelser och präglas av affärsmässighet, konkurrens och objektivitet. Under EU:s tröskelvärde ska detta ske enligt stadens upphandlingsanvisningar och över EU:s tröskelvärde enligt lagen om offentlig upphandling. Stadens särskilda krav på kvalitet, miljö och social hänsyn ska beaktas. Mariehamns stad ska dra fördelar av sin storlek som köpare genom fler förvaltningsövergripande upphandlingar. All upphandling som överskrider 20 000 euro ska genomföras i stadens digitala upphandlingsverktyg.
- Stadens investeringsnivå är genomförbar **inom ramen för mandatperiodens mål** om lånebörda och genomsnittligt årsbidrag högre än investeringsnivå.
- För infrastrukturnämndens investering **"Mariebad, grundrenovering"** torde staden kunna räkna med ett landskapsbidrag på i storleksordningen 600 000-800 000 euro. Investeringen binds till stadsstyrelsen.
- Investeringen **"Övningsfält, Räddningsverket"** stryks i sin helhet, då stadsplaneändring krävs för mer permanentade av övningsfältet på befintlig plats.
- I 2018 års budget finns ett anslag för **Skylift** 750 000 euro brutto och 250 000 euro landskapsbidrag. Upphandlingen och inköpet kommer att försenas till 2019. Ett anslag med motsvarande innehåll ombudgeteras därför till 2019.
- I budgetens ekonomiska styrprinciper under rubriken **Investeringar** har följande text lagts till; Investeringar från "Reinvesteringar, plan" som detaljbudgeteras över flera år, ska i nästföljande års budget redovisas skilt.
- Ett anslag för **upprustning av Österhamn** med 100 000 euro år 2019 och 800 000 år 2020 införs.

Resultaträkning, belopp i tusen euro	Bokslut	Budget	Budget	förändring	Plan	förändring	Plan	förändring
	2017	2018	2019	2018-19	2020	2019-20	2021	2020-21
Verksamhetsintäkter	18 801	18 085	18 416	1,8%	18 599	1,0%	19 014	2,2%
Tillverkning för eget bruk	246	180	184	2,0%	186	1,0%	190	2,2%
Verksamhetskostnader	-68 472	-70 204	-72 007	2,6%	-73 220	1,7%	-74 771	2,1%
Verksamhetsbidrag	-49 425	-51 939	-53 407	2,8%	-54 435	1,9%	-55 567	2,1%
Skatteintäkter	51 082	50 304	53 373	6,1%	55 124	3,3%	56 696	2,9%
Kommunalskatt	42 702	41 877	44 616	6,5%	46 363	3,9%	47 930	3,4%
Fastighetsskatt	1 271	1 457	1 460	0,2%	1 460	0,0%	1 460	0,0%
Samfundsskatt	6 884	6 648	7 062	6,2%	7 062	0,0%	7 062	0,0%
Övriga skatteintäkter	225	322	234	-27,4%	239	2,3%	244	2,0%
Landskapsandelar och kompensationer	6 377	6 309	6 505	3,1%	6 505	0,0%	6 505	0,0%
Driftsbidrag	8 034	4 674	6 471	38,5%	7 194	11,2%	7 633	6,1%
Finansiella intäkter och kostnader	892	803	903	12,5%	1 072	18,7%	1 273	18,7%
Årsbidrag	8 926	5 477	7 374	34,6%	8 266	12,1%	8 906	7,7%
Planenliga avskrivningar	-4 927	-5 478	-5 982	9,2%	-6 164	3,0%	-6 329	2,7%
Årets resultat	3 996	0	1 392	-	2 103	51,0%	2 577	22,6%

Finansiering, belopp i tusen euro	Bokslut	Budget	Budget	förändring	Plan	förändring	Plan	förändring
	2017	2018	2019	2018-19	2020	2019-20	2021	2020-21
Årsbidrag	8 926	5 477	7 374	34,6%	8 266	12,1%	8 906	7,7%
Ökning av långfristiga lån	0	2 776	5 064	82,4%	800	-84,2%	1 570	96,3%
Ökn. av långfr. lån för utlåning till dotterbolag*	0	0	5 000	-	2 500	-50,0%	0	-
S:a ökning av långfristiga lån totalt	0	2 776	10 064	262,5%	3 300	-67,2%	1 570	-52,4%
Minskning av lån	-4 062	-3 956	-3 956	0,0%	-3 956	0,0%	-3 956	0,0%
Nettoplåning under året	-4 062	-1 180	6 108	-617,7%	-656	-110,7%	-2 386	263,7%
Amorteringar/återbetalningar från dotterbolag	1 121	1 321	1 654	25,2%	1 821	10,1%	2 005	10,1%
Utlåning till dotterbolag	-3 000	0	-5 000	-	-2 500	-50,0%	0	-
Övriga förändringar i finansieringsposterna	-1 407	633	0	-	88	-	0	-
Investering	-2 806	-6 251	-10 136	62,1%	-7 019	-30,7%	-8 525	21,5%
Förändring av likvida medel	-1 228	0	0	-	0	-	0	-
Länestock 31 december, exkl utlån. dotterb.	23 831	25 724	23 759	-7,6%	20 603	-13,3%	18 217	-11,6%

* Utlåning till dotterbolag 2018-2019 har flyttats fram till 2019-2020.

Driftsnetto per anslag, belopp i tusen euro	Bokslut	Budget	Budget	förändring	Plan	förändring	Plan	förändring
	2017	2018	2019	2018-19	2020	2019-20	2021	2020-21
Finansiering (stadsledningen)	54 381	59 645	62 250	4,4%	63 907	2,7%	65 513	2,5%
Stadsledningen	-3 966	-5 371	-5 427	1,0%	-5 526	1,8%	-5 625	1,8%
4mbk Pommern (stadsledningen)	-236	-385	-390	1,3%	-397	1,9%	-405	1,9%
Stadsutvecklingsnämnden	-420	-445	-475	6,5%	-433	-8,8%	-441	1,8%
Bildningsnämnden	-8 843	-11 201	-11 431	2,1%	-11 641	1,8%	-11 849	1,8%
Medborgarinstitutet (bildningsnämnden)	-385	-738	-465	-37,1%	-475	2,3%	-486	2,3%
Kultur- och fritidsnämnden	-4 109	-4 793	-5 050	5,4%	-4 980	-1,4%	-5 069	1,8%
Socialnämnden	-26 766	-30 963	-31 588	2,0%	-32 167	1,8%	-32 743	1,8%
Infrastrukturnämnden	-6 000	-6 060	-6 316	4,2%	-6 482	2,6%	-6 621	2,1%
VA-verket (infrastrukturnämnden)	497	466	473	1,5%	482	1,8%	490	1,8%
Byggnadsnämnden	-157	-155	-189	22,5%	-184	-2,7%	-188	1,8%
S:a driftsnetto	3 996	0	1 392	-	2 103	51,0%	2 577	22,6%

Mariehamns stads skatteintäkter

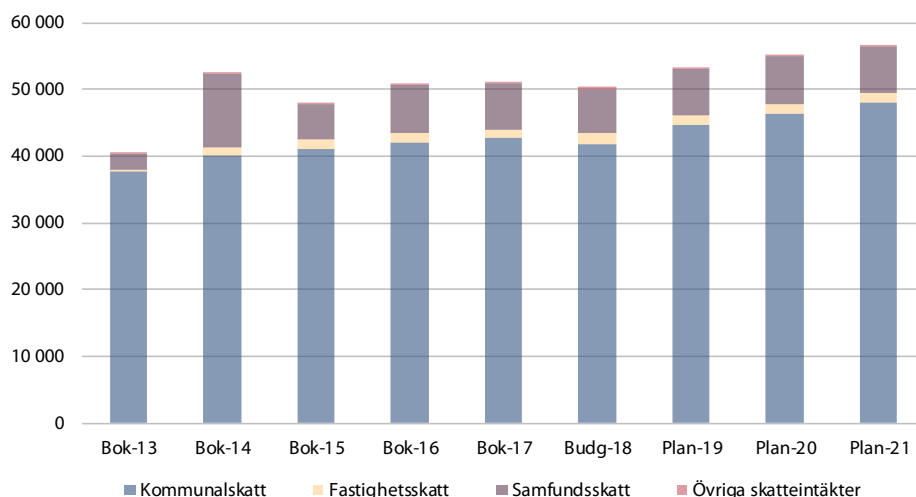
I budget 2019 och ekonomiplan 2020-21 sänks stadens kommunalskatt från 17,50 % till 17,25 %. För Allmän och Stadigvarande bostad 0,30 %, Övriga bostadsbyggnader 0,90 % samt Kraftverk 0,40 % bibehålls fastighetsskattesatserna på samma nivå som 2018. För Allmännyttiga samfund sänks fastighetsskattesatsen till 0,00 % och höjs till 3,00 % för Obebyggda byggplatser 2019.

Överlag har prognoserna om det allmänna ekonomiska läget förbättrats, vilket också har en positiv inverkan på skatteinkomsterna. Lönesummans utveckling har på hela landets nivå ökat med hela 1,5 % -enheter för både åren 2018 och 2019 jämfört med situationen hösten 2017.

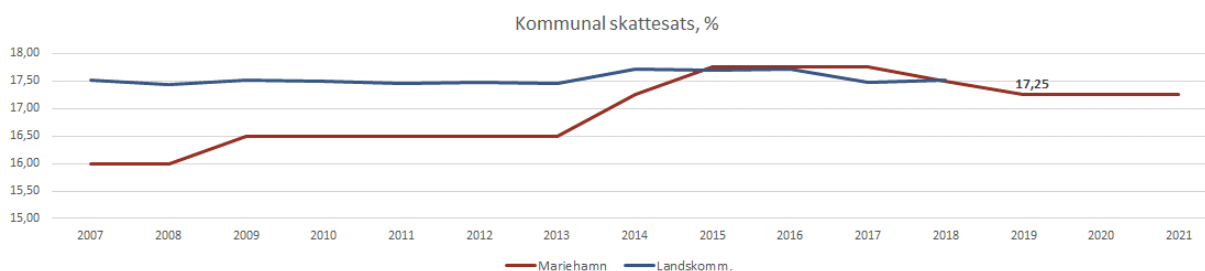
Förutom detta är befolkningsändringens inverkan på kommunalskatten märkbar. Då befolkningsantalen är relativt små ändras dess förändringsprocenter känsligt.

Samfundsskatteintäkterna 2019 bedöms stiga med 181 000 euro i jämförelse med bokslutet 2017 och med 414 000 euro i jämförelse med budget 2018. Samfundsskattens budget är härledd ur redovisningsspecifikationerna för perioden januari-april 2018. Till stora delar följer utvecklingen åren 2018-2021 Finlands utveckling, dock försiktigare budgeterat då Finlands utveckling kan skilja sig märkbart från utvecklingen på Åland vars samfundsskatter varierar i större utsträckning.

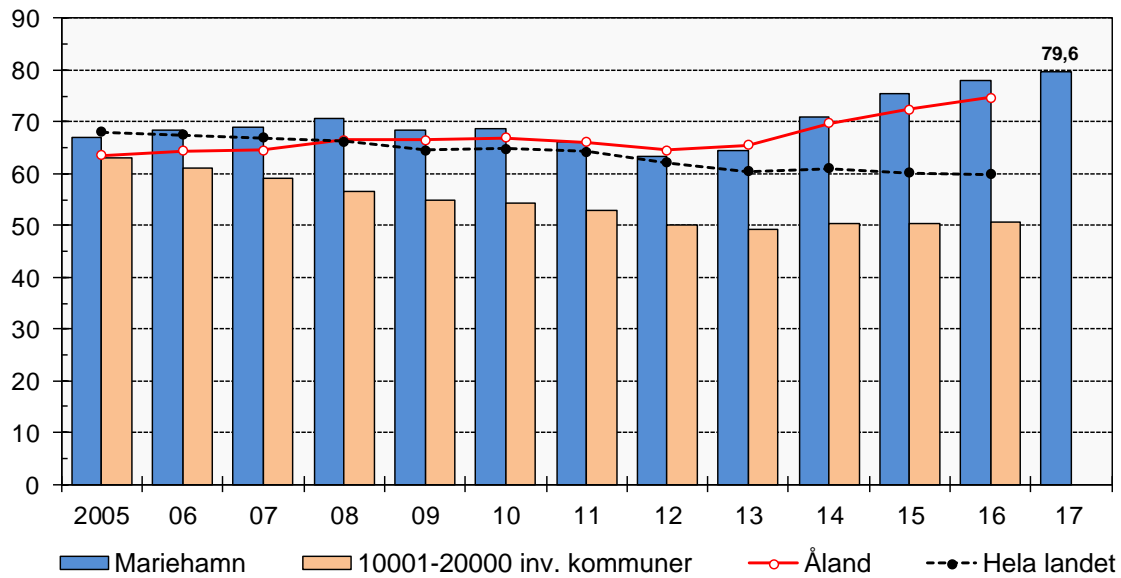
Mariehamns stads skatteintäkter 2013-2021

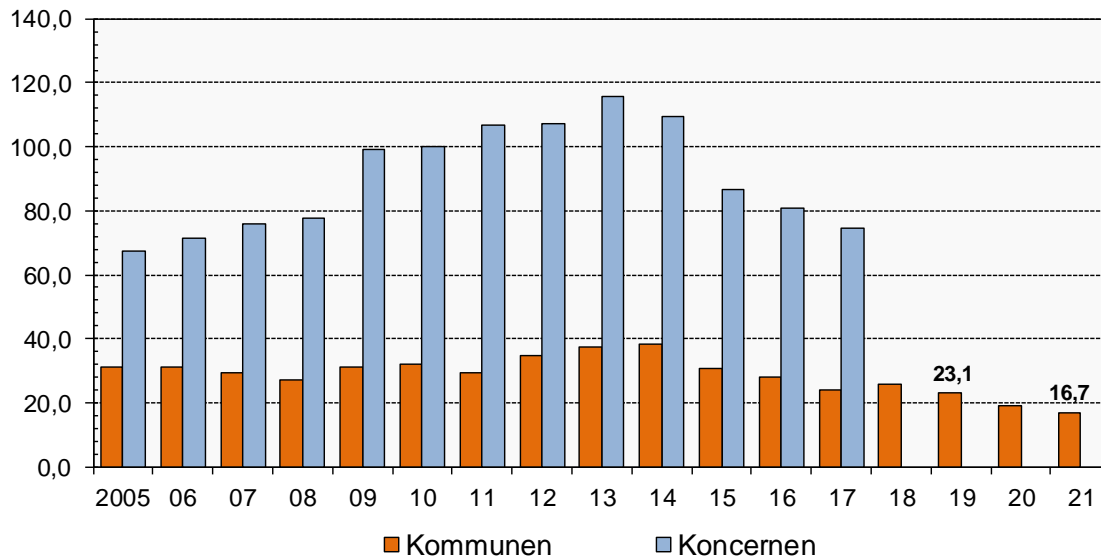
Belopp i tusen euro	Bok-13	Bok-14	Bok-15	Bok-16	Bok-17	Budg-18	Plan-19	Plan-20	Plan-21
Kommunalskatt	37 741	39 962	41 159	42 106	42 702	41 877	44 616	46 363	47 930
Fastighetsskatt	214	1 222	1 242	1 282	1 271	1 457	1 460	1 460	1 460
Samfundsskatt	2 445	11 116	5 306	7 244	6 884	6 648	7 062	7 062	7 062
Övriga skatteintäkter	269	258	313	311	225	322	234	239	244
Skatteintäkter totalt	40 669	52 558	48 020	50 943	51 082	50 304	53 373	55 124	56 696

Soliditets -%

Kommunens och koncernens lånestock 31.12., mn € Mariehamn

Kommunalskatteavdragens förändring för Mariehamns stad 2016-2021

AVDRAG (rikets)	2016	2017**	2018**	2019**	2020**	2021**
Arb.tagarnas försäkringspremier	16 240	20 195	21 907	23 905	24 366	25 135
% av lönerna	7,7	9,6	10,1	10,6	10,4	10,4
Förvärvsinkomstavdraget	15 630,3	15 712,8	15 620,6	15 436,8	15 564,4	15 641,8
Övr. avdrag för inkomstens förv.	5 656	6 406	6 485	6 547	6 633	6 688
Pensionsinkomstsvdrag	10 424	11 309	11 300	10 964	10 290	9 477
% av pensionerna	13,8	14,3	13,6	12,7	11,5	10,2
Grundavdraget	6 481	6 710	6 775	6 959	7 004	7 048
Avdrag för resekostnader + övriga	6 727	6 644	6 833	6 830	5 464	5 492
Sammanlagt	61 158	66 976	68 919	70 643	69 322	69 482
AVDRAG (åländska)	2016	2017**	2018**	2019**	2020**	2021**
Resekostnadsavdrag	740	770	785	799	809	829
Studielåne- och hyresavdrag	7	7	7	7	7	7
Sjukdomskostnadsavdrag	2 251	2 316	2 354	2 370	2 417	2 441
Studieavdrag	295	295	295	295	295	295
Sammanlagt	3 293	3 388	3 440	3 472	3 528	3 572
AVDRAGEN SAMMANLAGT	64 451	70 364	72 360	74 115	72 851	73 054
Ändring, %	-1,3	9,2	2,8	2,4	-1,7	0,3

Landskapsandelar och kompensationer

År 2019-2021 är landskapsandelarna årligen budgeterat till 5 752 519 euro och för kompensationer 752 500 euro. Olika typer av kompensationer är ännu inte fördelade mellan de åländska kommunerna.

För perioden 2018-19 har landskapet beslutat om en temporär utökad finansiering för medborgarinstitutets driftkostnader på 100 000 euro årligen. Fr.o.m. 2019 års budget beaktas detta belopp som en verksamhetsintäkt.

Landskapsandelar

	Skattekomp-					Summa	Övergång	Totalt
	lettering	Grundskola	Socialvård	Kultur	Medis			
Brändö	345 216	402 397	366 021	7 206	0	1 120 840	-94 370	1 026 471
Eckerö	1 184 353	358 956	820 569	14 198	0	2 378 076	-218 091	2 159 985
Finström	2 347 956	495 093	898 156	39 688	0	3 780 893	-552 372	3 228 521
Föglö	471 151	443 709	422 929	8 583	0	1 346 373	144 325	1 490 697
Geta	843 900	296 872	355 207	7 635	0	1 503 614	137 618	1 641 232
Hammarland	1 717 053	494 540	627 514	23 072	0	2 862 180	-222 686	2 639 495
Jomala	1 860 035	606 796	1 083 496	72 782	0	3 623 109	308 987	3 932 096
Kumlinge	323 812	216 675	255 100	4 712	0	800 300	-31 049	769 251
Kökar	309 889	237 311	149 902	3 764	0	700 866	-81 618	619 248
Lemland	1 399 879	436 854	286 512	30 784	0	2 154 029	478 026	2 632 055
Lumparland	301 616	224 818	49 814	5 891	0	582 139	114 313	696 452
Saltvik	1 310 352	502 183	560 193	28 137	0	2 400 865	418 639	2 819 504
Sottunga	44 016	10 318	52 358	1 469	0	108 161	70 914	179 075
Sund	1 109 863	425 837	385 711	15 392	0	1 936 802	127 532	2 064 334
Vårdö	630 318	499 632	415 069	6 717	0	1 551 735	-145 645	1 406 090
Mariehamn	0	998 592	4 930 133	176 945	101 373	6 207 042	-454 523	5 752 519
Åland	14 199 411	6 650 584	11 658 684	446 974	101 373	33 057 025		33 057 025

Kompensationer:

Beslut 2018	Lsandelar Totalt	Kompensation av kapitalskatt	Kompensation för konkurrens- kraftpaketet (år 2019)	Kompensation för övriga skatteförändringar (år 2019)	Kompensation för nytt avdrag	Sammanlagt
Brändö	1 026 471	0	0	0	0	1 026 471
Eckerö	2 159 985	0	0	0	0	2 159 985
Finström	3 228 521	0	0	0	0	3 228 521
Föglö	1 490 697	0	0	0	0	1 490 697
Geta	1 641 232	0	0	0	0	1 641 232
Hammarland	2 639 495	0	0	0	0	2 639 495
Jomala	3 932 096	0	0	0	0	3 932 096
Kumlinge	769 251	0	0	0	0	769 251
Kökar	619 248	0	0	0	0	619 248
Lemland	2 632 055	0	0	0	0	2 632 055
Lumparland	696 452	0	0	0	0	696 452
Saltvik	2 819 504	0	0	0	0	2 819 504
Sottunga	179 075	0	0	0	0	179 075
Sund	2 064 334	0	0	0	0	2 064 334
Vårdö	1 406 090	0	0	0	0	1 406 090
Mariehamn	5 752 519	0	0	0	0	5 752 519
<i>O fördelat kommuner</i>	0	850 000	650 000 (1 300 000)	540 000 (0)	1 300 000	2 150 000
Åland	33 057 025	850 000	0	0	1 300 000	35 207 025

Beloppet år 2019 för "Kompensation för övriga skatteändringar" är i denna budget satt till (0). "Kompensation för nytt avdrag" på löne- och pensionsinkomster i kommunalbeskattningen finns endast beslutat att gälla för 2018.

Fastighetsbeskattningen 2016-2021

Mariehamn

1 000 €

C.1

FASTIGHETSSKATTEN SKATTEGRUND						
BESKATTNINGSVÄRDEN och %	2016	2017	2018*	2019**	2020**	2021**
Allm.fast.sk% underst.						
markområden	41 738	42 387	41 863	41 863	41 863	41 863
byggnader	157 175	156 874	150 011	150 011	150 011	150 011
Skatte %	0,20	0,20	0,30	0,30	0,30	0,30
SKATT	398	399	576	576	576	576
Byggn.för stadigv.bostad	285 807	287 124	287 379	287 379	287 379	287 379
Skatte %	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30
SKATT	857	861	862	862	862	862
Övriga bostadsbyggnader	1 021	1 098	1 093	1 093	1 093	1 093
Skatte %	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90
SKATT	9	10	10	10	10	10
Kraftverk	121	1 837	1 776	1 776	1 776	1 776
Skatte %	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40
SKATT	0	7	7	7	7	7
Allmännyttiga samfund	126	124	122	122	122	122
Skatte %	0,40	0,40	0,40	0,00	0,00	0,00
SKATT	1	0	0	0	0	0
Obebyggd byggn.plats	254	332	330	250	230	210
Skatte %	1,35	2,00	2,00	3,00	3,00	3,00
SKATT	3	7	7	8	7	6
Beskattningsvärden sammanlagt	486 241	489 776	482 574	482 494	482 474	482 454
Ändring %	1,7	0,7	-1,5	0,0	0,0	0,0
SKALL BETALAS SAMMANLAGT	1 269	1 284	1 462	1 462	1 462	1 461
Ändring %	2,1	1,2	13,8	0,0	0,0	0,0

C.2

REDOVISNING AV FASTIGHETSSKATT						
REDOVISNINGÅR	2016	2017	2018**	2019**	2020**	2021**
Redovisning för BU-året	1 269	1 284	1 462	1 462	1 462	1 461
Skatterätelser / icke infl. skatter	13	13	5	2	2	1
REDOVISNINGAR SAMMANLAGT	1 282	1 271	1 457	1 460	1 460	1 460

Investeringar år 2019-2021

Investering, belopp i euro	Avskr. antal år	Total budget	Bokslut 2017	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021	Plan år 2019-2021	S:a totalt
MARIEHAMNS STAD TOTALT									
Inkomster					1 500 000	737 000	200 000		2 437 000
Utgifter					-11 636 000	-7 756 000	-8 725 000		-28 117 000
Totalt					-10 136 000	-7 019 000	-8 525 000		-25 680 000
STADSLEDNING EXKL. POMMERN OCH FINANSIERING									
Inkomster					0	0	0		0
Utgifter					-150 000	-30 000	-150 000		-330 000
Totalt					-150 000	-30 000	-150 000		-330 000
4 MBK POMMERN									
Inkomster					0	120 000	120 000		240 000
Utgifter					0	-150 000	-150 000		-300 000
Totalt					0	-30 000	-30 000		-60 000
SOCIALNÄMNDEN									
Inkomster					0	0	0		0
Utgifter					-70 000	0	0		-70 000
Totalt					-70 000	0	0		-70 000
BILDNINGSNÄMNDEN									
Inkomster					0	0	0		0
Utgifter					-40 000	0	0		-40 000
Totalt					-40 000	0	0		-40 000
KULTUR- OCH FRITIDSNÄMNDEN									
Inkomster					1 210 000	447 000	0		1 657 000
Utgifter					-2 586 000	-936 000	-90 000		-3 612 000
Totalt					-1 376 000	-489 000	-90 000		-1 955 000
INFRASTRUKTURNÄMNDEN INKL. VA-VERKET									
Inkomster					290 000	170 000	80 000		540 000
Utgifter					-8 790 000	-6 640 000	-8 335 000		-23 765 000
Totalt					-8 500 000	-6 470 000	-8 255 000		-23 225 000
INFRASTRUKTURNÄMNDEN EXKL. VA-VERKET									
Inkomster					290 000	170 000	80 000		540 000
Utgifter					-7 525 000	-4 425 000	-6 385 000		-18 335 000
Totalt					-7 235 000	-4 255 000	-6 305 000		-17 795 000
VA-VERKET									
Inkomster					0	0	0		0
Utgifter					-1 265 000	-2 215 000	-1 950 000		-5 430 000
Totalt					-1 265 000	-2 215 000	-1 950 000		-5 430 000

Detaljerad förteckning av investeringarna finns under respektive anslag.

Personal

Staden behöver fortsättningsvis värna om och stärka sitt anseende som en attraktiv arbetsgivare för att attrahera de kompetenser som staden behöver både då det gäller att behålla och att rekrytera personal. De unga som är på väg in i arbetslivet vill ha ett självständigt arbete med coachande ledarskap och en arbetsgivare som har en bra personalpolicy, en tydlig vision och tydliga värderingar och som tar ett samhällsansvar. Arbetstagarnas åldersbundna behov ska beaktas på arbetsplatsen för att främja arbetshälsan för arbetstagarna i ett seniorskede.

Stadens personalstyrka uppgick år 2017 till 660,28 förverkligade årsarbeten (åa) 1) där frånvaro var avdraget. 75 % var kvinnor och 25 % var män.

	2014	2015	2016	2017	2018*	2019*	2020*
Pensionsavgångar	24	29	43	22	25	22	22

*) Uppskattning

Under de kommande åren kommer alltså personalomsättning totalt att vara ca 40 personer/år, vilket innebär förändringar inom organisationen och förändringar i arbetsgruppernas dynamik. I detta sammanhang behöver staden fokusera på både kontinuitet och framåtblickande. Vid nyrekryteringarna är det viktigt med ett väl genomtänkt system för kompetensöverföring samtidigt som rekryteringen anpassas till både rådande förhållanden och kommande behov.

	2014	2015	2016	2017	2018*	2019*	2020*
% av lönesumman	0,6	0,6	0,7	0,8	1,0	1,0	1,0

*) Uppskattning

Hälsa

Det åländska samhället står sannolikt inför stora förändringar och även inom organisationen finns det ständiga behov av förbättringar och därmed förändring. Vid genomförande av förändringar är det viktigt att förstå hur de påverkar personalen, vår viktigaste resurs. Ett tryggt och respektfullt arbetsklimat ger goda förutsättningar för kreativa

I medeltal 17 personer har under 2017 avgått pga. arbete hos annan arbetsgivare eller annan liknande orsak. Personalomsättningen av denna anledning antas fortsätta i samma omsättning eller öka något. Därtill slutar ett antal medarbetare pga. att de går i pension. Pensionsavgångarna kommer under närmaste år fortsättningsvis att vara många.

1) $\text{Årsarbete}/\text{åa} = \text{sysselsättnings}\% / 100 \times \text{anställningstid i månader} / 12$

Kompetensutveckling

Målsättningen har under flera år varit att använda minst 1 % av den totala lönesumman till kompetensutveckling men förverkligandet visar på 0,6-0,7 %. Ökade satsningar på kompetensutveckling bör göras.

och effektiva medarbetare. Ovetskap om förändringarna och avsaknad av påverkningmöjligheter ger motsatt effekt och kan bidra till en sämre hälsa.

År	2014	2015	2016	2017	2018*	2019*	2020*
Sjukfrånvaro%	4,51	5,02	4,75	4,94	4,5	4,3	4,3
Förebygg. hälsovård euro/åa	37,05	34,42	37,58	66,92	66,00	41,00	42,00
Sjukvård euro/åa	69,46	34,53	70,46	83,65	67,50	66,50	65,50
Personalförmåner euro/åa	55,27	66,47	63,44	60,85	65,00	65,00	65,00
Antal arbetsolycksfall	46,00	28,00	49,00	50,00	45,00	35,00	30,00

*) Uppskattning

För sjukfrånvaron är målsättningen att småningom komma till 3,5 %. Ett gott värde på sjukfrånvaron ligger mellan 2 och 4 %. Det omfattande hälsoprojekt för den fysiska, psykiska och sociala hälsan som startades våren 2017 får en fortsättning år 2019. Tillsammans med företagshälsovården vidtas åtgärder för att överföra kostnader från sjukvård till förebyggande hälsovård.

Målsättningen för arbetsolycksfall är 0. Arbeta för att minska antalet arbetsolyckor behöver göras på alla plan även om inga allvarliga olyckor rapporterats de senaste åren.

Jämställdhet

En ny jämställdhets- och likabehandlingsplan godkändes i stadsfullmäktige under hösten 2017. Staden förbinder sig att i all verksamhet främja jämställdhet och likabehandling och förebygga diskriminering.

Sektorerna ansvarar för att aktiviteterna integreras i verksamhetsplanen för 2019.

Stadsfullmäktige har fattat beslut om att lönerna i staden ska vara jämställda. Aktiviteter för att uppnå målet genomförs under 2019.

Tidsplan för planering och utbyggnad av Mariefhamn och centrum 2019-2021

	Område	Status 2018	2019	2020	2021
1	Rönnerbergs torg bostadsvåringshus 140-170 lägenheter	Förslag till stadsplaneändring (antagen)	Planering av sanering	Projektering	Utbyggnad
2	Södra Lillängen 23 egnahemstomter och 6 kedjehus- tomter	Förslag till stadsplan	Projektering Utbyggnad	Utbyggnad	
3	Svinö småhusdominerat bostadsområde		Utkast till delgeneralplan	Förslag till delgeneralplan	
4	Bostadsö i Slemmern		Utvecklingsstudie		
5	Sveden modernisering av stadsplan	Förslag till stadsplaneändring			
6	Kasberget omplanering till parhus / egnahem	Förslag till stadsplaneändring			
7	Apalängen egnahemsområde och våtmark	Utkast till stadsplan	Förslag till stadsplan		
8	Styrsö (privatmark)	Framtagning av underlag	Utkast till delgeneralplan	Förslag till delgeneralplan	
9	Löskärsbergen (privatmark)				
	Delgeneralplan över centrum inkl. Österhamn	Förslag till delgeneralplan	Generalplan antas Projektering centrumgata	Utbyggnad centrumgata	Projektering nästa gata
	Grönplan (översiktlig planering)		Framtagning av underlag		
	Blåplan (översiktlig planering)				
	Tidtabellen påverkas av ev. besvär på planförslag.				

Det pågående arbetet med delgeneralplan för Mariefhamns centrum slutförs och godkänns av fullmäktige under 2018 för att träda i kraft 2019.					
	Delprojekt	Status 2018	2019	2020	2021
1	Österhamn (I samarbete med Mariefhamns hamn Ab.)	Ändring av stadsplan påbörjas	Projektering	Utbyggnad	
2	Nygatan centrumgata		Projektering	Utbyggnad	
3	Norragatan centrumgata				Projektering
4	Torget				
5	Parkeringshus eller parkering under Biblioteksplatsen (saknar finansiering)		(Projektering)	(Utbyggnad)	
6	Bussplan				Projektering

Stadsledningen

Verksamhetsområde och verksamhetsidé

I stadsledningens budget ingår de kollegiala organen centralvalnämnden, stadsfullmäktige, revision, stadsstyrelse och äldreråd.

Stadsdirektörens och stadsledningens uppgift är att bereda ärenden till

stadsfullmäktige/stadsstyrelse, verkställa beslut, leda stadens förvaltning, ekonomi, personal, informationsteknik, närings- och bostadsfrågor, miljöfrågor, externa relationer samt handha annan centraliserad service som specificeras av beslutande organ.

Stadsfullmäktige och stadsstyrelsen skall inom den kommunala självstyrelsen sträva efter att främja kommuninvånarnas välfärd och en ekonomisk och ekologisk hållbar utveckling inom kommunen.

Stadsdirektören och stadsledningens stads-, finans-, personal- och stadsarkitektkansli skall administrera, utveckla och leda stadens förvaltning.

Omvärldsanalys

Den dominerande demografiska trenden visar att befolkningen blir allt äldre. Detta medför utmaningar för kompetensförsörjningen i arbetslivet, för planeringen av välfärdstjänster och för den fysiska samhällsplaneringen. Samtidigt tenderar detaljregleringen av servicens utformning och servicenivåer att öka.

Ökad globalisering och internationalisering medför att information, idéer och trender rör sig snabbare mellan olika delar av världen.

Informationssamhället med tillgång till kunskap och service dygnet runt påverkar individens förväntningar på hur samhällsservicen skall fungera. Till informationssamhällets baksidor hör risken för att bli utsatt för falsk eller missvisande informations spridning samt nätmobbing.

Yngre generationer tenderar att i ökad utsträckning präglas av personlig individualism, avsaknad av auktoritetstro samt önskan om personlig utveckling samtidigt som de uppvisar tilltro till gemensamma lösningar på samhälleliga problem. För den som vill attrahera kompetent arbetskraft medför detta ett behov av förmåga att anpassa sig till nya förväntningar.

Jobb karriärerna blir allt längre. Arbetsgivaren bör kunna anpassa arbeten och arbetsförhållanden med ett åldersperspektiv.

I närområdena upplever man utmaningar som hänför sig till ökad segregation och minskad trygghet. Även om Mariehamn och Åland

uppvisar relativt sett låga problem i dessa avseenden är det viktigt att man är uppmärksam på polariseringar i form av ökade inkomstklyftor, segregerat boende, ojämlikhet i hälsa mm.

I en lokal kontext vägs individernas förväntningar på samhällsservicen mot lokalsamhällets förmåga att tillgodose detsamma. Av stor betydelse för den politiska dagordningen är utfallet av det pågående arbetet med reform av kommunstrukturen. Beroende på utfallet kan ett stort antal samarbetsavtal med andra kommuner komma att beröras. Därtill finns ett till reformarbetet relaterat förslag om att Järsö-Nåtö området skulle överföras till Mariehamn.

År 2019 är det sista året av innevarande mandatperiod. Under 2019 arrangeras utöver lagtings- och kommunalval även europaparlamentsval samt riksdagsval. Nästan två mandatperioder har gått sedan staden genomförde en betydande förvaltningsreform.

Det allt ljusare läget för ekonomin i eurozonen är goda nyheter för Finland, som har en stor del av sina exportmarknader där – och i förlängningen även för Åland vars ekonomiska välgång är beroende av den finländska. Den goda tillväxttrenden kan mycket väl komma att fortsätta att förstärkas ett par år till, även om risker på nedåtsidan finns i form av en global geopolitisk och handelsrelaterad osäkerhet. Ålands offentliga ekonomi är direkt beroende av avräkningsbeloppet från den finländska statsbudgeten, vilket innebär att en balanserad ökning av de offentliga utgifterna till stor del är beroende av en växande finländsk skattebas. Den effektiva skattegraden, de debiterade skatteinkomsterna i förhållande till förvärvsinkomsterna, påverkas av de olika avdrag som finns i beskattningen. Skillnaden mellan skattesatsen och den effektiva skattegraden blir större i kommuner med högre andelar låginkomsttagare och äldre. Den effektiva skattegraden skiljer sig från utvecklingen av skattesatserna. År 2008 låg samtliga åländska kommuner kring samma nivå på ca 11,5 procent medan det 2016 (efter skattehöjningar i Mariehamn) skiljde en dryg procentenhet mellan Mariehamn (ca 13 procent) och skärgården (ca 11 procent).

Driftsbudget

Resultaträkning

Verksamhet: Stadsledning

Belopp i tusen euro	Bok 2017	Bud 2018	Bud 2019
Försäljningsintäkter	92	62	
Avgiftsintäkter	2	2	
Understöd och bidrag	253	138	
Övriga intäkter	174	180	
Interna verksamhetsintäkter	6 214	6 310	
S:a VERKSAMHETSINTÄKTER	6 736	6 690	
Löner och arvoden	-4 658	-5 194	
Pensionskostnader	-992	-1 021	
Övriga lönebikostnader	-129	-297	
S:a Lönebikostnader	-1 121	-1 318	
S:a Personalkostnader	-5 780	-6 512	
Köp av tjänster	-2 315	-2 795	
Material, förnödenheter och varor	-1 679	-1 582	
Understöd	-31	-30	
Övriga verksamhetskostnader	-39	-262	
Interna verksamhetskostnader	-757	-756	
- därav internhyra	-342	-317	
- därav kost- och lokalservice	-69	-74	
- därav centrala it kostnader	-166	-162	
S:a VERKSAMHETSKOSTNADER	-10 600	-11 937	
VERKSAMHETS BIDRAG	-3 865	-5 247	
Driftsbidrag	-3 865	-5 247	
Årsbidrag	-3 865	-5 247	
Avskrivningar och nedskrivningar	-101	-124	
ÅRETS RESULTAT	-3 966	-5 371	
Årets överskott (underskott)	-3 966	-5 371	-5 427

Resultaträkning

Verksamhet: 4mbk Pommern

Belopp i tusen euro	Bok 2017	Bud 2018	Bud 2019
Pensionskostnader	-3	0	
S:a Lönebikostnader	-3	0	
S:a Personalkostnader	-3	0	
Köp av tjänster	0	0	
Understöd	-194	-200	
Interna verksamhetskostnader	-3	-61	
S:a VERKSAMHETSKOSTNADER	-199	-261	
VERKSAMHETS BIDRAG	-199	-261	
Driftsbidrag	-199	-261	
Årsbidrag	-199	-261	
Avskrivningar och nedskrivningar	-36	-124	
ÅRETS RESULTAT	-236	-385	
Årets överskott (underskott)	-236	-385	-390

Resultaträkning

Verksamhet: Finansiering (stadsledningen)

Belopp i tusen euro	Bok 2017	Bud 2018	Bud 2019
Övriga intäkter	291	300	
Interna verksamhetsintäkter	1 918	2 194	
S:a VERKSAMHETSINTÄKTER	2 208	2 494	
Övriga verksamhetskostnader	0	-20	
S:a VERKSAMHETSKOSTNADER	0	-20	
VERKSAMHETS BIDRAG	2 208	2 474	
Skatteintäkter	51 082	50 304	
Landskapsandelar och kompensationer	198	6 309	
Driftsbidrag	53 488	59 086	
Årsbidrag	54 381	59 889	
Avskrivningar och nedskrivningar	0	-244	
ÅRETS RESULTAT	54 381	59 646	
Ökning (-) eller minskning (+) av fonder	0	-1	
Årets överskott (underskott)	54 381	59 645	62 250

Stadsledningen kan med givet verksamhetsutrymme svara för utveckling, styrning, rådgivning, intern kontroll och information i frågor som ingår i stadsledningens samlade verksamhetsområde. Anslaget är aningen minskat i förhållande till ram men justeringen är så liten att den inte bedöms påverka verksamhetsutrymmet. Beaktat att flera allmänna val skall organiseras under året är utrymmet för utrednings- och utvecklingsarbete i egen regi något begränsat jämfört med tidigare år. Ibruktagnin och implementering av ett flertal olika systemstöd förväntas skapa förutsättningar för en effektiviserad och mer digitaliserad förvaltning.

Det förestående mandatskiftet bedöms inte föranleda någon översyn av stadens indelning i nämnder, en översyn av hur stadens stödfunktioner är organiserade kan däremot vara motiverad.

En överföring av ansvaret för barnomsorg från socialnämnden till bildningsnämnden utreds.

Till budgetåret 2019 dras en vakans som ekonomiadministratör 100 % in och en 50 % dataskyddsombud inrättas, alternativt köps tjänsterna in av ÅDA Ab. Ett dataskyddsombud (lagkrav) är utsedd 2018.

Stadsledningen utreder möjligheten för Mariehamn att bli årets stadskärna 2024 i Finland.

Investeringsbudget

Investeringen i det fortsatta underhållet av Pommern fortsätter fr.o.m. 2020. En uppdatering av närverkets infrastruktur såsom ny hårdvara till förvaltningsnät innehållande t.ex. switchar samt utrustning för kopplad WiFi till stadens egna fastigheter som Stadshuset m.fl. Även förbättrade förbindelser till bl.a. ny offentlig gemensam datahall är inplanerat.

Investering	Avskr. antal år	Total budget	Bokslut 2017	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan år 2019-2021 2021	S:a totalt
STADSLEDNING EXKL. POMMERN OCH FINANSIERING								
Inkomster					0	0	0	0
Utgifter					-150 000	-30 000	-150 000	-330 000
Totalt					-150 000	-30 000	-150 000	-330 000
23035 Fiberförvaltningsnät								
Inkomster			0	0	0	0	0	0
Utgifter			-20 447	-30 000	0	0	0	0
Netto	20		-20 447	-30 000	0	0	0	0
xxxxx Hårdvara till förvaltningsnät								
Inkomster			0	0	0	0	0	0
Utgifter			0	0	-150 000	-30 000	-150 000	-330 000
Netto	3 alt. 20		0	0	-150 000	-30 000	-150 000	-330 000

Investering	Avskr. antal år	Total budget	Bokslut 2017	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan år 2019-2021 2021	S:a totalt
4 MBK POMMERN								
Inkomster					0	120 000	120 000	240 000
Utgifter					0	-150 000	-150 000	-300 000
Totalt					0	-30 000	-30 000	-60 000
xxxxx Investeringsunderhåll								
Inkomster			0	0	0	120 000	120 000	240 000
Utgifter			0	0	0	-150 000	-150 000	-300 000
Netto	15		0	0	0	-30 000	-30 000	-60 000

Stadsutvecklingsnämnden

Verksamhetsområde och verksamhetsidé

Nämnden handhar de uppgifter som utgör de fysiska förutsättningarna för stadsutvecklingen. Nämnden/stadsarkitektkansliet avger utlåtanden och stadsarkitektkansliet tar fram nödvändiga utredningar och informerar allmänheten om aktuella stadsplaneringsfrågor.

Stadsutvecklingsnämndens verksamhet handhas av stadsarkitektkansliet.

Nämndens verksamhetsidé är att med utgångspunkt i den befintliga stadens gestalt och förstärkt identitet förtäta bebyggelsen på ett attraktivt och stadsmässigt sätt. Eftersom staden är i ständig förändringsprocess måste stadsplanerna ses över kontinuerligt.

Detaljplaneringen utgör verksamhetens tyngdpunkt samtidigt som arbetet fortgår med översiktliga utvecklingsplaner.

Nämnden strävar till social, ekonomisk, kulturell och miljömässig hållbarhet.

Omvärldsanalys

Tomter för utbyggnad

Stadsplanering syftar till en god framförhållning när det gäller utbud av bostadstomter och beredskap för företagsetablering. På stadens mark finns det för tillfället en reserv på 13 färdigplanerade våningshusomtomter och 14 lediga egnahemstomter. Under året har stadsplanen för Rönnbergs torg antagits med ett beräknat tillskott på 130-150 centrumnära bostäder i flervåningshus, som är lämpliga även för gruppboende för studerande eller äldre. Nybyggda våningshus med dagens krav på tillgänglighet ger staden beredskap att möta ökningen av äldre åldersgrupper och deras behov att kunna bo hemma allt längre. Tomterna kan ges ut tidigast 2021.

När det gäller utbud av egnahemstomter är stadsplanen för Södra Lillängen nu antagen. Tomterna för 23 nya egnahem och sex tomter för kedjehus planeras vara tillgängliga 2020.

Delgeneralplanarbetet för Svinö holme och Styrso kan inledas 2019 när naturinventeringarna är genomförda.

Stadsfullmäktige gav stadsutvecklingsnämnden i uppdrag att under 2018 ta fram en utvecklingsstudie över bostadsön i Slemmern. Bostadsön skulle erbjuda ny byggnadsmark för boende i nära anslutning till stadscentrum.

Förtätning av befintliga områden

Stadsplaneändringen av stadsdelen Sveden med potential för ca.35 nya egnahem i innerstaden tas fram under året.

Stadsplanen för Apalängen, som bedöms kunna antas 2019 omfattar egnahemstomter och naturområde från Svibyvik till norra stadsgränsen. Parkområdet kommer att planeras till en våtmark, som även fungerar som rekreationsområde.

Delgeneralplanen för centrum

Processen med en delgeneralplan för Mariehamns centrum inleddes 2015. Planförslaget är under arbete för att kunna antas under året.

Centrumplanen är en framtidsvision för centrum och för att kunna förverkligas kräver insatser både från fastighetsägarna och staden. En tydlig fokus på ökat boende i centrum förutsätter att gator och utemiljöer byggs om för att invånarna kan återta den urbana miljön. Staden bör göra upp en plan om vilka områden ska uppgraderas och under vilken tidsaxel. Om staden visar vilja att investera i centrum så uppmuntrar det fastighetsägarna att investera i sitt.

Stadsutvecklingsnämnden listar upp delprojekt som stöder centrumplanens målsättningar med förslag om tidsplan för deras förverkligande.

Driftsbudget

Resultaträkning

Verksamhet: Stadsutvecklingsnämnden

Belopp i tusen euro	Bok 2017	Bud 2018	Bud 2019
Avgiftsintäkter	32	32	
Övriga intäkter	0	0	
Interna verksamhetsintäkter	0	0	
S:a VERKSAMHETSINTÄKTER	32	32	
Löner och arvoden	-226	-216	
Pensionskostnader	-48	-43	
Övriga lönebikostnader	-10	-13	
S:a Lönebikostnader	-58	-56	
S:a Personalkostnader	-284	-272	
Köp av tjänster	-66	-99	
Material, förnödenheter och varor	-9	-14	
Understöd	-4	-4	
Övriga verksamhetskostnader	-1	-1	
Interna verksamhetskostnader	-83	-82	
- därav internhyra	-38	-38	
- därav centrala it kostnader	-21	-22	
S:a VERKSAMHETSKOSTNADER	-446	-471	
VERKSAMHETSBRIDRAG	-414	-440	
Driftsbidrag	-414	-440	
Årsbidrag	-414	-440	
Avskrivningar och nedskrivningar	-5	-5	
ÅRETS RESULTAT	-420	-445	
Årets överskott (underskott)	-420	-445	-475

Driftsramen för 2019 möjliggör den ordinarie verksamheten d.v.s. utöver den vanliga verksamheten konsultanslag och konsekvensutredningar för framtagningen av utkast till delgeneralplanerna för Svinö och Styrso. Större stadsplaneprojekt genomförs utgående från tidtabell för utbyggnad av Mariehamn på sid 21.

Byggnadsnämnden

Verksamhetsområde och verksamhetsidé

Verksamheten är lagstadgad och närmare beskriven i plan- och bygglagen och -förordningen. Byggnadsnämnden ska övervaka byggandet med hänsyn till det allmänna intresset och kontrollera att antagna planer följs, behandla ansökningar om bygglov och andra tillstånd, övervaka att gällande bestämmelser och givna tillstånd följs och att underhållet av byggnader sköts samt ansvara för att rådgivning i byggnadsfrågor ordnas i kommunen. Nämnden rapporterar byggnads statistik och tillhandahåller uppgifter om fastigheter och bestämmelser som berör dessa. Byggnadsinspektionen är byggnadsnämndens berednings- och verkställighetsorgan.

Omvärldsanalys

Byggnadsinspektionens intäktssida är känslig. Hälften av intäkterna som byggnadsinspektionen har till sitt förfogande kommer från beviljade bygglov och ett minskat antal beviljade bygglov slår direkt mot intäkterna och byggnadsinspektionens möjlighet att förverkliga de årliga målsättningarna. Eftersom staden för tillfället endast har ett begränsat antal egnahemstomter och det råder byggnadsförbud i centrum finns en reell risk för minskat antal ansökningar om bygglov.

I dagsläge finns inga kända planer på byggstartar för flerfamiljshus vid Lotsgatan. Andra områden som för tillfället planläggs är t ex Rönnbergs torg, men inspektionen tror inte byggstart blir aktuellt där under 2019. Det saknas även planer på större offentliga byggnader såsom skolor och sjukhus, vilka annars genererar ökade intäkter.

Den förväntade minskningen av bygglov enligt ovanstående prognos gör det dock möjligt för personalen att utföra slutsyner på gamla bygglov, arkivering, uppdatering av blanketter och hemsidan m.m. som tidigare inte varit möjligt att prioritera eftersom avdelningen varit underbemannad.

Enligt byggnadsinspektionens bedömning kommer intäkterna att minska med 15 600 euro från plan 2019.

Driftsbudget

Resultaträkning

Verksamhet: Byggnadsnämnden

Belopp i tusen euro	Bok 2017	Bud 2018	Bud 2019
Försäljningsintäkter	1	1	
Avgiftsintäkter	102	128	
Övriga intäkter	0	0	
Interna verksamhetsintäkter	1	0	
S:a VERKSAMHETSINTÄKTER	104	129	
Löner och arvoden	-171	-198	
Pensionskostnader	-35	-39	
Övriga lönebikostnader	-8	-12	
S:a Lönebikostnader	-43	-50	
S:a Personalkostnader	-214	-249	
Köp av tjänster	-4	-7	
Material, förnödenheter och varor	-20	-4	
Övriga verksamhetskostnader	0	0	
Interna verksamhetskostnader	-24	-25	
- därav internhyra	-13	-13	
- därav centrala it kostnader	-7	-8	
S:a VERKSAMHETS KOSTNADER	-262	-284	
VERKSAMHETS BIDRAG	-157	-155	
Driftsbidrag	-157	-155	
Årsbidrag	-157	-155	
ÅRETS RESULTAT	-157	-155	
Årets överskott (underskott)	-157	-155	-189

Inrättande av e-tjänst dvs. ansökan om bygglov via nätet, förutsätter en initial kostnad för hyra av programvara, utbildning av personal samt utredning gällande datalagringen.

E-tjänsten kan på sikt utgöra en inbesparing av arbetstid och tidpunkten att starta upp den skulle vara lämplig under år 2019 förutsatt att antalet bygglovsansökningarna blir färre.

I enlighet med stadsfullmäktiges mål gällande social hållbarhet ska antalet e-tjänster som staden erbjuder öka jämfört med tidigare år.

Behov har konstaterats föreliggande för utbildningsinsatser för nämnd och byggnadsinspektionens personal. Det ger även en inbesparing av arbetstid när man har kunskap om hur inregistrering av data ska göras och undviker då tidsödande korrigeringar i framtiden.

Under många år har uppdateringar gjorts i programvara men utbildningen har släpat efter rejält.

Vid ibruktagning av e-tjänsten (även testkunder) kommer det att krävas utbildning. Behovet av utbildning för nämnd och personal beräknas uppgå till 16 000 euro för 2019 och 8 000 euro årligen för planåren 2020-2021.

Ett ökat antal besvär mot byggnadsnämndens beslut leder till ett ökat behov av externa konsulter och experttjänster.

Socialnämnden

Verksamhetsområde och verksamhetsidé

Socialservice

Socialvårdens syfte är att med olika typer av social service och understöd främja och upprätthålla enskild persons och familjs sociala trygghet och förmåga att klara sig på egen hand. Särskild vikt läggs vid kvaliteten på servicen samt på rättsskyddet. Utgångspunkten är att staden skall tillhandahålla en god och effektiv socialservice som främjar individens förmåga att klara sig själv

Barnomsorg

Barnomsorgen bidrar till att barnen får goda uppväxtvillkor i en trygg och stimulerande miljö i sådan form och omfattning som barnfamiljernas situation kräver. I samarbete med vårdnadshavare erbjuder barnomsorgen barnen möjlighet till allsidig utveckling utifrån deras ålder och individuella behov. För barn med särskilda behov ska finnas resurser för extra stöd. Utgångspunkten är att staden skall tillhandahålla ett tillräckligt antal barnomsorgsplatser av god kvalitet.

Äldreomsorg

Äldreomsorgen erbjuder service som stöder de äldres självständiga livsföring i eget hem. Utgående från invånarnas behov och gällande lagstiftning erbjuder äldreomsorgen även effektiverat serviceboende och institutionsboende. Utgångspunkten är att staden skall tillhandahålla en kvalitativt god äldreomsorg på rätt vård- och omsorgsnivå.

Omvärldsanalys

Kommunstrukturfrågan och lösningen för KST är fortfarande öppna. Vilka de slutliga konsekvenserna av dem blir för stadens del är därför svåra att uttala sig om.

Ett visst uppsving i samhället gällande ekonomi och arbete kan skönjas. Förutom att detta påverkar samhället i stort på ett positivt sätt kan det även bidra till bättre välmående och ekonomi för den enskilde.

Hög sysselsättning och allmänt välstånd kan dock inte eliminera alla problem i samhället.

Efterfrågan på barnskyddstjänster är fortsatt hög. Osäkerhet kring föräldraskap och vuxenansvar, otrygga barn och unga, liberalare inställning till droger och lättare tillgång till droger kan leda till större risk för marginalisering och sociala problem som lätt eskalerar. För att stävja utvecklingen krävs många olika myndigheters insatser och samarbete, allt från barnrådgivning, barnomsorg,

skola och fritid, hälso- och sjukvård, polis och tredje sektor.

Psyisk ohälsa förekommer i alla ålderskategorier. Även här behövs samarbete över många gränser för att stävja utvecklingen. Ensamhet överlag, men särskilt bland äldre som bor hemma, behöver större uppmärksamhet. Viktigt dock att särskilja på självvald ensamhet och påtvingad sådan. Gällande ensamhet behöver också civilsamhällets möjligheter liksom den stora, ofta samhällsstödda tredje sektorns möjligheter uppmärksammas särskilt.

Driftsbudget

Resultaträkning

Verksamhet: Socialnämnden

Belopp i tusen euro	Bok 2017	Bud 2018	Bud 2019
Försäljningsintäkter	1 701	1 445	
Avgiftsintäkter	2 813	2 883	
Understöd och bidrag	271	195	
Övriga intäkter	474	432	
Interna verksamhetsintäkter	0	0	
S:a VERKSAMHETSINTÄKTER	5 259	4 956	
Löner och arvoden	-13 742	-13 887	
Pensionskostnader	-3 016	-2 979	
Övriga lönebikostnader	-685	-850	
S:a Lönebikostnader	-3 701	-3 828	
S:a Personalkostnader	-17 442	-17 715	
Köp av tjänster	-7 990	-8 147	
Material, förnödenheter och varor	-442	-430	
Understöd	-3 197	-3 385	
Övriga verksamhetskostnader	-329	-403	
Interna verksamhetskostnader	-5 732	-5 829	
- därav internhyra	-2 551	-2 570	
- därav kost- och lokalservice	-2 845	-2 920	
- därav centrala it kostnader	-257	-264	
S:a VERKSAMHETSKOSTNADER	-35 133	-35 909	
VERKSAMHETS BIDRAG	-29 874	-30 953	
Landskapsandelar o. kompensationer	3 117	0	
Driftsbidrag	-26 757	-30 953	
Årsbidrag	-26 757	-30 953	
Avskrivningar och nedskrivningar	-10	-10	
ÅRETS RESULTAT	-26 766	-30 963	
Årets överskott (underskott)	-26 766	-30 963	-31 588

Socialnämndens ram för 2019 är 31 588 000 euro, vilket är 625 000 euro mera än år 2018. Resultatet från de lokala löneförhandlingarna är fortfarande öppen. I Finland blir löneförhöjningarna 3,5 % fördelat på två år. Utgående från att de åländska avtalen inte skiljer sig särskilt mycket från rikets har förvaltningen utgått ifrån en förhöjning om 2 % år 2019, vilket betyder dryga 354 000 euro. Personalkostnaderna behöver också utökas med lönen för den nattskötare som förblev ofinansierad i 2018 år budget, 50 000 euro. Internhyrorna stiger med 0,7 % eller 17 992 euro. Därtill kommer viss hyreshöjning på grund av renoveringar. Försäljningsintäkterna har de senaste åren överstigit de budgeterade varför förvaltningen anser att en försiktig höjning med 100 000 euro är motiverad. Förvaltningen föreslår

smärre ökning på köp av tjänster, material och övriga verksamhetskostnader. Utrymme för ny verksamhet eller större utsvävningar finns inte.

Socialservice

Den nya socialvårdslagen torde träda i kraft under året. Lagen påverkar organiseringen av arbetet både innehållsmässigt och strukturellt.

Förvaltningen avser bilda en barn-och familjenhet, till vilken hör tidigare barnskyddsgrupp och barnatillsyningsmannen. Barnskyddets familjearbetare behöver ändras till socialhandledare för att möjliggöra ett flexiblere nyttjande av kompetenser. Vuxenenheten å sin sida ska innehålla vuxensocialarbete, utkomststöd, integrationsarbete och handikappservice inklusive omsorg om utvecklingsstörda och Fix-tjänst. Nya sätt att arbeta ställer nya krav på utrymmena. Vissa utrymmen i Nyfahlers har redan byggts om. Ännu återstår att bygga om ett utrymme till två särskilda mottagningsrum åtskilda från de egentliga kontor- och arbetsrummen. Detta ökar också på säkerheten. Tallbacken saknar fortfarande fibernät, vilket försvårar det dagliga arbetet.

Behov av tvåårigt ungdomsprojekt (ryms inte i befintlig budget)

Behovet av insatser för ungdomar har ökat markant. För att undvika eller fördröja placeringar vid institutioner har förvaltningen sedan hösten 2017 köpt tjänster från ett svenskt företag som arbetar med "familjebehandling", med fokus på att engagera hela familjen för att åtgärda problemen och möjliggöra att ungdomen kan bo kvar hemma. Metoden bygger på att ungdomen och föräldrarna har varsin kontaktperson för handledning och stöd. Erfarenheterna av köptjänsten har hittills varit goda. Det kan konstateras att det skulle finnas vinster i att själv anställa ungdomsbehandlaren inom staden, som skulle fortsätta arbeta på motsvarande sätt. Flera ungdomar kunde då erhålla tjänsten till en billigare totalkostnad än i dag. Resursen kunde också användas flexibelt och i större utsträckning kunna möta varierande behov. Vidare skulle insyn och påverkansmöjligheterna bli bättre. Personalresursen kunde också täcka upp kortvariga vikariebehov och utgöra en förstärkning inom ungdomsvården. Organisatoriskt skulle ungdomsbehandlaren med fördel vara hos Fältarna som jobbar med samma målgrupp. Detta skulle medföra ett positivt kunskapsutbyte, arbetsgemenskap och möjlighet till gemensam handledning. Projektets personalkostnader skulle vara 44 000 euro/år + övriga omkostnader ca 5 000 euro/år.

Socialnämnden stärker resurstilldelningen till 100 000 euro för psykosociala tjänster som upphandlas för att rehabilitera personer som lider av psykisk ohälsa.

Äldreomsorgen

Äldreomsorgslagen som ska träda i kraft i början av året ställer nya krav och förväntningar på framtida äldreomsorg. För beviljande av institutionsvård kommer medicinska grunder att krävas. Lagen förespråkar att tyngdpunkten flyttas mot mera förebyggande arbete och tidiga insatser. Staden har för många institutionsplatser sett till behovet. En avdelning kunde med fördel omvandlas till effektiviserat serviceboende för att bättre nå upp till de mål som landskapsregeringen ställer på äldreomsorgen. På så vis kunde också en personalresurs frigöras och flyttas till hemtjänsten som behöver förstärkas.

Fokus behöver flyttas från boendeservice till stödåtgärder och lågtröskel-service. Staden vars boendeenheter har 12-14 platser, har i dagläget en personaldimensionering som delvis överstiger rekommendationerna. Det är ofrånkomligt att staden i framtiden, med tanke på såväl demografi som ekonomi, blir tvungen att omfördela personal till hemtjänst och övriga stödåtgärder. Klippans dagverksamhet kommer att förlänga sina öppethållningstider, varvid flera äldre kan erbjudas servicen. Ett utvärderingsteam har startats upp för att särskilt rikta in sig på hemmaboende äldre som uppsöker sjukvård på grund av andra än hälsoskäl. Teamet ska bedöma deras funktionsförmåga och behov av insatser och målet är att skapa trygghet och stöda den äldres kvarvarande funktioner för att klara sig längre i hemmet. Planeringen med att bygga om Odalgårdens lägenheter till vanliga enkelrum fortgår. Såväl Trobergshemmet som Odalgården saknar fortfarande fungerande Wifi, vilket bör åtgärdas snarast. Äldreomsorgens befintliga teknik bör utnyttjas maximalt och man bör följa med den fortsatta tekniska utvecklingen.

Behov av tvåårigt Drop-in projekt (ryms inte i ursprunglig budgetram):

För att utöka de tidiga insatserna och satsa mera på förebyggande arbete föreslås ett Drop-in projekt för stadens äldre. Det handlar om en lågtröskelverksamhet som möjliggör för de äldre att träffa andra, få rådgivning och svar på sina frågor. Samarbete med tredje sektor och skolor är möjligt. Målet är att öka delaktigheten och minska ensamheten. I servicekedjan kommer Drop-in verksamheten in före den egentliga dagverksamheten på Klippan. En tom affärsfastighet i Trobergshemmets nedre plan kunde fungera som lokal. Projektets

personalkostnader skulle utgöra 46 000 euro/år, internhyran ca 9 500 euro/år samt övrig utrustning i form av möbler etc. max 10 000 euro som engångskostnad.

Barnomsorgen

Inom barnomsorgen ser platssituationen bra ut sedan Skutans daghem togs i bruk. Nästa daghemsbygge är planerat till år 2021, placering och storlek är ännu öppna. Planeringen av daghemmet kunde med fördel göras klar i god tid och med beaktande av de senaste erfarenheterna från Skutan. Daghjem i centrum är populära på föräldrarnas väg till och från arbetsplatsen. Behovet av assistenter ökar för barn med särskilda behov.

Arbetet med Giffria daghem fortsätter i enlighet med antagen handlingsplan.

Jämställdhetsarbetet fortsätter likaså i enlighet med de planer som görs upp under 2018. Mera fokus ska sättas på lärplattformen Unikum dess innehåll och användning.

Under 2019 görs en konsekvensbedömning av en avlyftning av barnomsorgsavgiften i sin helhet utgående från administration, kostnader och pedagogiskt perspektiv i barnomsorgen.

Investeringsbudget

70 000 euro behöver upptas för olika tekniska hjälpmedel till äldreomsorgen.

Investering	Avskr. antal år	Total budget	Bokslut 2017	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021	Plan år 2019-2021 S:a totalt
SOCIALNÄMNDEN								
Inkomster					0	0	0	0
Utgifter					-70 000	0	0	-70 000
Totalt					-70 000	0	0	-70 000
XXXXX Tekniska hjälpmedel till äldreomsorgen								
Inkomster			0	0	0	0	0	0
Utgifter			0	0	-70 000	0	0	-70 000
Netto	10		0	0	-70 000	0	0	-70 000

Bildningsnämnden

Verksamhetsområde och verksamhetsidé

Till verksamhetsområdet hör stadens grundskolor, fritidshem och Medborgarinstitutet som bedriver allmänbildande utbildning, yrkesinriktad fortbildning och uppdragsutbildning. Grundskolan ska ge en god allmänbildande grund för fortsatt utbildning och beredskap att möta ett föränderligt samhälle och arbetsliv. Fritidshemmen bidrar till att barn får goda uppväxtvillkor i en stimulerande och trygg miljö. Medborgarinstitutet erbjuder mångsidiga utbildningstjänster tillsammans med sina samarbetskommuner och landskapsregeringen, samt fungerar som innovativ kursarrangör och traditionsbärare. Utbildningstjänster säljs till organisationer och företag.

Omvärldsanalys

God utbildning kommer att vara en viktig konkurrensfördel i framtidens kunskapsintensiva samhälle. Därför är det ett viktigt samhällsintresse att skolan håller en hög standard i sin verksamhet. Ett mått på hög standard i skolan är utomordentligt goda resultat i PISA-undersökningarna. Väl fungerande skolor och fritidshem är viktiga för att barnfamiljer ska välja att flytta till Mariehamn. För att grundskolan ska kunna uppnå sina högt ställda mål krävs ökade satsningar som speciellt riktar sig till elever med särskilda behov. Olika former av samarbete med våra grannkommuner är av betydelse för att gemensamma resurser ska kunna användas på bästa tänkbara sätt.

Mariehamns skolor måste fortsättningsvis vara attraktiva arbetsplatser för att kunna attrahera de skickligaste medarbetarna. En förnyelse av grundskolelagen inom de närmaste åren kommer att påverka innehållet och arbetsätten i grundskolan.

Den fria bildningen fyller en viktig funktion och ger både mening och kunskap för många. Efterfrågan på kurser som hålls dagtid kommer bli större i framtiden beroende på åldersstrukturen i vårt samhälle. En minskning av landskapsbidraget minskar Medis möjligheter att möta den ökande efterfrågan. En ökad inflyttning kommer att behövas, vilket betyder utmaningar för skolorna som ska kunna erbjuda undervisning i svenska samtidigt som behovet av språkkurser i svenska ökar vid Medborgarinstitutet. Att ge inflyttade med annat modersmål språkfärdigheter i svenska är viktigt för hela Åland. Fritidshemsplatser säljs till samarbetskommunerna som tidigare och ett

fritidshem har sommaröppet för att möta efterfrågan på tillsyn från föräldrar som arbetar under den intensiva turistsäsongen.

Driftsbudget

Resultaträkning

Verksamhet: Bildningsnämnden exkl. Medborgarinstitutet

Belopp i tusen euro	Bok 2017	Bud 2018	Bud 2019
Försäljningsintäkter	1 164	1 355	
Avgiftsintäkter	176	167	
Understöd och bidrag	162	130	
Övriga intäkter	45	35	
Interna verksamhetsintäkter	25	18	
S:a VERKSAMHETSINTÄKTER	1 572	1 705	
Löner och arvoden	-5 851	-6 085	
Pensionskostnader	-1 115	-1 114	
Övriga lönebikostnader	-284	-368	
S:a Lönebikostnader	-1 400	-1 482	
S:a Personalkostnader	-7 251	-7 566	
Köp av tjänster	-797	-769	
Material, förnödenheter och varor	-557	-446	
Understöd	-1	-2	
Övriga verksamhetskostnader	-72	-19	
Interna verksamhetskostnader	-4 038	-4 073	
- därav internhyra	-2 026	-2 062	
- därav kost- och lokalservice	-1 628	-1 645	
- därav centrala it kostnader	-175	-179	
S:a VERKSAMHETS KOSTNADER	-12 715	-12 874	
VERKSAMHETS BIDRAG	-11 142	-11 170	
Landskapsandelar o. kompensationer	2 338	0	
Driftsbidrag	-8 803	-11 170	
Årsbidrag	-8 803	-11 170	
Avskrivningar och nedskrivningar	-39	-31	
ÅRETS RESULTAT	-8 843	-11 201	
Årets överskott (underskott)	-8 843	-11 201	-11 431

Resultaträkning

Verksamhet: Medborgarinstitutet (bildningsnämnden)

Belopp i tusen euro	Bok 2017	Bud 2018	Bud 2019
Försäljningsintäkter	1 133	755	
Avgiftsintäkter	213	208	
Understöd och bidrag	173	207	
Övriga intäkter	89	96	
Interna verksamhetsintäkter	349	131	
S:a VERKSAMHETSINTÄKTER	1 957	1 396	
Löner och arvoden	-1 163	-1 000	
Pensionskostnader	-231	-204	
Övriga lönebikostnader	-55	-59	
S:a Lönebikostnader	-285	-263	
S:a Personalkostnader	-1 448	-1 263	
Köp av tjänster	-214	-160	
Material, förnödenheter och varor	-105	-102	
Övriga verksamhetskostnader	-349	-319	
Interna verksamhetskostnader	-508	-290	
- därav kost- och lokalservice	-75	-70	
- därav centrala it kostnader	-21	-22	
S:a VERKSAMHETS KOSTNADER	-2 625	-2 135	
VERKSAMHETS BIDRAG	-669	-738	
Landskapsandelar och kompensationer	284	0	
Driftsbidrag	-385	-738	
Årsbidrag	-385	-738	
ÅRETS RESULTAT	-385	-738	
Årets överskott (underskott)	-385	-738	-465

Ekonomisk bakgrundsinformation

Personalkostnader utgör ca 60 % av de totala verksamhetskostnaderna. Skolmat, städning och vaktmästeri, samt internhyran utgör ca 30 % av verksamhetskostnaderna. Skolböcker och skolmaterial utgör ca 4 %. Elever i specialsolor och elever i andra kommuner, utgör ca 5 % av kostnaderna, men behoven kan snabbt förändras och är svåra att prognostisera.

I budgeten för 2019 är ramen uppdelad på två anslag; Bildningsnämndens 11 431 000 euro och Medborgarinstitutet (bildningsnämnden) 465 000 euro. Landskapsandelen till Medborgarinstitutet på 101 375 euro är flyttad från Finansiering (stadsledningen) till bildningsnämndens anslag för Medborgarinstitutet.

Beräknade kostnadsökningar: Timresursen ökar på grund av ökat elevantal, löneökning 2019 beror på förhandlingsresultatet, kostnader för skolmatens råvaror, städning och vaktmästeri beräknas öka och internhyran höjs. Sammantaget ett uppskattat belopp på cirka +288 000 euro.

Beräknade kostnadsminskningar: Färre elever i specialsolor - 70 000 euro.

Försäljning av skolplatser: Ökad försäljning av skolplatser. Ytterligare 13 elever från andra kommuner beräknas gå i stadens skolor +130 000 euro.

Beräknade minskningar av intäkter KFN slutar hyra Ytternäs gymnastiksal och intäkterna minskar - 9 000 euro.

Utvecklingsbehov:

Nämnden redovisar följande idéer om utveckling av verksamheten

- Studioverksamhet i alla stadens skolor som skulle ta 50 vt i anspråk samtidigt som behovet av assistenter skulle minska. Kostnaden uppskattas till ca 55 000 euro per år.

- Projekt som främjar ungdomars psykiska och fysiska välmående.

- Skapandet av resurscentret BOOST i samarbete med Ungdomens Hus för att där kunna undervisa ett mindre antal elever med behov av en annan skolform.

- IKT-satsning för att öka datortätheten bland eleverna till samma nivå som i övriga skolor på Åland. Satsningen skulle kosta 38 500 euro/år.

Ovanstående utvecklingsåtgärder ska prioriteras i nämndens verksamhetsplan under hösten.

Nämnden aviserar att Ytternäs skola behöver två klassrum till läsåret 2022-2023 för att klara av det ökade elevantalet. Bedömningen görs utgående från nuvarande indelning i skoldistrikt. Eftersom det totala antalet elever i staden inte förväntas öka föranleder situationen en genomgång av skolornas lokaltillgång och -användning samt indelningen i skoldistrikt. Omfattande renoveringar kommer att göras under planperioden av Övernäs skolbyggnad som är från 50-talet. Det är inte känt vilka internhyreshöjningar som renoveringen för med sig. Skolbiblioteket behöver byggas inne i Strandnäs norra byggnad, så snart som möjligt.

Medborgarinstitutet

Det öronmärkta landskapsbidraget förväntas minska med 83 000 euro, vilket motsvarar ungefär 2 000 undervisningstimmar. Ingen kommun har sagt upp samarbetsavtalet.

Investeringsbudget:

När renoveringen av Övernäs skola genomförs görs inköp av möbler till skolmatsalen.

Investeringsbudget

När renoveringen av Övernäs skolas 50-talsbyggnad genomförs görs inköp av möbler till skolmatsalen. Kostnaden är beräknad till 40 000 euro.

	Avskr. antal år	Total budget	Bokslut 2017	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021	Plan år 2019-2021 S:a totalt
Investering								
BILDNINGSNÄMNDEN								
Inkomster					0	0	0	0
Utgifter					-40 000	0	0	-40 000
Totalt					-40 000	0	0	-40 000
XXXXX Byte av möbler i Övernäs skolas matsal								
Inkomster			0	0	0	0	0	0
Utgifter			0	0	-40 000	0	0	-40 000
Netto	5		0	0	-40 000	0	0	-40 000

Kultur- och fritidsnämnden

Verksamhetsområde och verksamhetsidé

Kultur- och fritidsnämndens ansvarsområden omfattar bibliotek, ungdomsverksamhet, fritidsverksamhet, idrott, kultur, evenemang, kulturarv samt museiverksamhet.

Nämnden ska genom samarbete med föreningar i staden skapa förutsättningar för ett mångsidigt och rikt kulturliv, diversifierad idrottsverksamhet och hälsofrämjande motion samt för ett annars aktivt föreningsliv. Nämnden hanterar även ärenden som rör konstinköp.

Utöver vad som annars stadgas ankommer det på kultur- och fritidsnämnden

- att fördela och följa upp användning av medel för understöd eller samarbetsavtal med föreningar, organisationer och enskilda konstnärer inom kultur-, idrotts och ungdomsområdet

-att föreslå namn på gator, parker, torg och andra allmänna platser samt

-att inköpa och förvalta konstverk för stadens räkning.

Kultur- och fritidsnämnden handhar och besluter i ärenden som enligt gällande bibliotekslagstiftning ankommer på staden.

Omvärldsanalys

Samarbete både externt och internt är en förutsättning både för att nå ut till fler mariehamnare och för att bredda utbudet. Det är värt att försöka öppna gränser och släppa på konventioner för att ta in nya influenser som kan inspirera både personal och stadens invånare. Även i utbudet av service och målgrupper behöver tänket vara brett. Det är exempelvis inte enbart unga som är intresserade av digitala "fenomen" som robotar och e-böcker, även de äldre efterfrågar sådan service och kunskap. Bland de äldre som bor hemma eller i särskilt boende finns alltför många som inte kan ta sig till olika evenemang och anläggningar på egen hand. Att denna grupp samt även övriga pensionärers andel av befolkningen ökar ska beaktas i kultur- och fritidsnämndens verksamheter.

Vårt sätt att arbeta kan utvecklas inte minst om de digitala möjligheterna tas tillvara. Att vara relevant är en förutsättning för att den service kultur- och fritidssektorn erbjuder ska utnyttjas. Dialog med brukarna ger nyttig information om förväntningar på servicen men det gäller även att

följa med utvecklingen och kunna erbjuda sådant som är oväntat och som inte brukarna insett att de behöver. Ett exempel är olika databaser från biblioteket som en motvikt till "ryktesfloran" och fake news i sociala medier och på nätet.

Stadens fritidsanläggningar är en stor tillgång för mariehamnarna och för hela Åland. De är centrala i arbetet med folkhälsa och i satsningar för att få alla att röra på sig mera. Idrottsanläggningar engagerar över generationerna. Staden har ett brett utbud av möjligheter för såväl organiserad idrott som spontanidrott och vardagsmotion. Tillskott som utegym som ökar möjligheten till spontanidrott har visat sig mycket uppskattat och det är viktigt att exempelvis motionsbanorna hålls i gott skick.

Anläggningsfrågor kommer att vara centrala inom kultur- och fritidsnämndens område de närmaste åren. Det gäller byggandet av en ny friidrottsanläggning i Ytternäs samt en uppgradering av WHA med konstgräs. Dessutom ska Mariebad renoveras – en åtgärd som får konsekvenser för verksamheten.

Meningsfull fritidssysselsättning för alla åldersgrupper, inte minst i fråga om fysisk aktivitet och kulturellt utbud, främjar trivsel, psykiskt välmående och social kompetens. Även här är samarbete med andra aktörer en nyckelfråga. Kultur och fritid har mycket att bidra med i arbetet för mångfald, integration och tillgänglighet.

Intresset för avgiftsfri kultur för barnfamiljer är stort och det har märkts en ökad efterfrågan de senaste åren. Med stadsbiblioteket som bas kan kulturutbudet för barnfamiljer breddas och utvecklas.

I Uncan har Mariehamn nu en ungdomsgård utrustad med bland annat studio, ateljé och klättervägg. Förutsättningarna är de bästa samtidigt som det blivit alltmer viktigt att kunna vara flexibel och anpassa utbudet efter ungdomarnas behov. Trygghetsfrågor är viktiga och samarbetet med skolan är centralt. Demokratiarbetet med ungdomarna ska utvecklas så att deras förväntningar och ambitioner tas till vara när stadens övergripande framtidsfrågor diskuteras.

Driftsbudget

Resultaträkning

Verksamhet: Kultur- och fritidsnämnden inkl. Mariebad

Belopp i tusen euro	Bok 2017	Bud 2018	Bud 2019
Försäljningsintäkter	275	241	
Avgiftsintäkter	475	396	
Understöd och bidrag	20	3	
Övriga intäkter	780	586	
Interna verksamhetsintäkter	74	89	
S:a VERKSAMHETSINTÄKTER	1 623	1 315	
Löner och arvoden	-1 761	-1 809	
Pensionskostnader	-369	-386	
Övriga lönebikostnader	-84	-109	
S:a Lönebikostnader	-452	-495	
S:a Personalkostnader	-2 213	-2 304	
Köp av tjänster	-298	-348	
Material, förnödenheter och varor	-675	-636	
Understöd	-362	-207	
Övriga verksamhetskostnader	-16	-20	
Interna verksamhetskostnader	-2 374	-2 359	
- därav internhyra	-2 011	-2 014	
- därav kost- och lokalservice	-184	-186	
- därav centrala it kostnader	-55	-56	
S:a VERKSAMHETSKOSTNADER	-5 937	-5 875	
VERKSAMHETSBIDRAG	-4 314	-4 560	
Landskapsandelar o. kompensationer	439	0	
Driftsbidrag	-3 875	-4 560	
Årsbidrag	-3 875	-4 560	
Avskrivningar och nedskrivningar	-234	-233	
ÅRETS RESULTAT	-4 109	-4 793	
Årets överskott (underskott)	-4 109	-4 793	-5 050

Resultaträkning

Verksamhet: Mariebad

Kontostruktur	Bok 2017	Bud 2018
Försäljningsintäkter	43	32
Avgiftsintäkter	384	319
Övriga intäkter	107	71
Interna verksamhetsintäkter	20	23
S:a VERKSAMHETSINTÄKTER	554	446
Löner och arvoden	-384	-376
Pensionskostnader	-78	-79
Övriga lönebikostnader	-18	-23
S:a Lönebikostnader	-96	-101
S:a Personalkostnader	-480	-477
Köp av tjänster	-13	-23
Material, förnödenheter och varor	-89	-60
Understöd	0	0
Övriga verksamhetskostnader	-3	-6
Interna verksamhetskostnader	-1 090	-1 089
- därav internhyra	-1 078	-1 078
- därav centrala it kostnader	-11	-11
S:a VERKSAMHETSKOSTNADER	-1 675	-1 656
VERKSAMHETSBIDRAG	-1 121	-1 211
Driftsbidrag	-1 121	-1 211
Årsbidrag	-1 121	-1 211
Avskrivningar och nedskrivningar	-3	0
ÅRETS RESULTAT	-1 124	-1 211
Årets överskott (underskott)	-1 124	-1 211

Kultur- och fritidsnämndens ram för 2019 är 71 000 euro högre än årets (1,5 %). De lokala löneavtalen är inte klara men utgående från att lönerna höjts med 3,5 % över två år i riket och att de åländska avtalen brukar följa dem har personalkostnaderna ökat med 2 %.

Internhyrorna stiger med 0,7 procent.

Kultur- och fritidsnämnden har de senaste två åren visat överskott som kommit både från högre intäkter och från lägre kostnader än budgeterat.

Därför har förvaltningen räknat med att räntor och avskrivningar för den nya friidrottsanläggningen och uppgraderingen av WHA ryms inom nuvarande ram.

Det finns ett handlingsutrymme på uppskattningsvis cirka 100 000 euro innan en ökning av internhyran för Mariebad tagits i beaktande. När den nya hyran räknats in finns ett behov av inbesparingar på cirka 160 000 euro i nämndens budget för 2019.

Kultur- och fritidssektorns framtida utveckling hänger på hur internhyran för Mariebad kan finansieras.

Mariebad

Att stänga Mariebad minskar intäkterna med 37 000 euro/månad baserat på beräknade intäkter i budget 2018. Samtidigt minskar lönekostnaderna med drygt 39 000 euro/månad, även den siffran baserad på budget 2018. Planerad stängning är fyra månader. I stort tar minskade biljettintäkter och minskade personalkostnader ut varandra men det beror delvis på tidpunkten för stängningen. Kan personalen ta ut semester under en del av stängningen, blir det permitteringar? Många gruppbokningar faller bort om stängningen sker i början av året vilket påverkar intäktssidan mer än om stängningen görs senare.

Internhyran beräknas, till följd av räntor och avskrivningar efter renoveringen, att stiga med 250 000 euro år 2019 och uppgår då till totalt 1 327 000 euro. År 2020 ökar internhyran med ytterligare 150 000. Dessa ökningarna ryms inte inom kultur- och fritidsnämndens nuvarande ram om inte betydande inbesparingar görs.

Övriga kostnader

Räntor och avskrivningarna för friidrottsanläggning i Ytternäs och en uppgradering av WHA med konstgräs beräknas rymmas inom nuvarande ram. 2019 (år 0) uppgår de till 52 000 euro. När de slår ut fullt uppgår de till 148 000 euro.

Nu kända större minskade kostnader är interna hyror (Tvärsan och Ytternäs skola) samt minskad personalkostnad av en plats som inte tillsätts efter pensionering - totalt drygt 40 000 euro.

Intäkter

2018 togs ett nytt system för hyressättningen av fritidsanläggningarna i bruk när den så kallade avlyftningen slopades. Hur detta slår mot intäktssidan kan sammanfattas först efter ett år och därför finns en osäkerhet kring sektorns intäktssida.

Avgifterna planeras att i stort hållas på 2018 års nivå.

Verksamhetsförutsättningar

Kultur- och fritidssektorn har goda förutsättningar att driva verksamheten på nuvarande nivå och att utveckla den under förutsättning att internhyran för Mariebad kan finansieras med utökad ram.

Utan ökad ram behöver nämnden se på inbesparingar och eventuell höjning av avgifter.

Investeringsbudget

Objekt 47218 Faciliteter för friidrott och fotboll: beräknas användas endast hälften av summan (30 000 euro) som är budgeterade för 2018, resterande 30 000 euro flyttats till 2019.

Totalsumman för investeringen är oförändrad.

Investering	Avskr. antal år	Total budget	Bokslut 2017	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan år 2019-2021 2021	S:a totalt
KULTUR- OCH FRITIDSNÄMNDEN								
Inkomster					1 210 000	447 000	0	1 657 000
Utgifter					-2 586 000	-936 000	-90 000	-3 612 000
Totalt					-1 376 000	-489 000	-90 000	-1 955 000
47218 Faciliteter för friidrott och fotboll								
Inkomster, ny friidrottsanläggning vid Ytternäs sportfält			0	0	1 105 000	57 000	0	1 162 000
Utgifter, ny friidrottsanläggning vid Ytternäs sportfält			0	-30 000	-2 241 000	-100 000	0	-2 341 000
Inkomster, ny konstgräsplan med värme på WHA			0	0	105 000	390 000	0	495 000
Utgifter, ny konstgräsplan med värme på WHA			0	0	-210 000	-740 000	0	-950 000
Netto	20 alt. 10	-1 633 000	0	-30 000	-1 241 000	-393 000	0	-1 634 000
XXXXX Byte av idrottsanläggningarnas traktor								
Inkomster			0	0	0	0	0	0
Utgifter			0	0	-45 000	0	0	-45 000
Netto	10		0	0	-45 000	0	0	-45 000
XXXXX Nya gymnastikredskap till Bollhalla								
Inkomster			0	0	0	0	0	0
Utgifter			0	0	-30 000	0	0	-30 000
Netto	5		0	0	-30 000	0	0	-30 000
XXXXX Uppdatering av bibliotekets digitala tjänster								
Inkomster			0	0	0	0	0	0
Utgifter			0	0	-30 000	0	0	-30 000
Netto	3		0	0	-30 000	0	0	-30 000
XXXXX Entré- och kassasystem anläggningar								
Inkomster			0	0	0	0	0	0
Utgifter			0	0	-30 000	0	0	-30 000
Netto	5		0	0	-30 000	0	0	-30 000
xxxxx Förnyelse av bibliotekets hyllsystem								
Inkomster			0	0	0	0	0	0
Utgifter			0	0	0	-35 000	0	-35 000
Netto	5		0	0	0	-35 000	0	-35 000
XXXXX Grundförbättringar av motionsbanor								
Inkomster			0	0	0	0	0	0
Utgifter			0	0	0	-30 000	0	-30 000
Netto	5		0	0	0	-30 000	0	-30 000
XXXXX Byte av vatten- och avloppsledningar i idrottsparkens gamla byggnad								
Inkomster	10		0	0	0	0	0	0
Utgifter			0	0	0	-31 000	0	-31 000
Netto			0	0	0	-31 000	0	-31 000
XXXXX Byte av kylkompressorer i Islandia								
Inkomster	10		0	0	0	0	0	0
Utgifter			0	0	0	0	-90 000	-90 000
Netto			0	0	0	0	-90 000	-90 000

Infrastrukturnämnden

Verksamhetsområde och verksamhetsidé

Infrastruktursektorn är indelad i tre avdelningar: räddningsverket, fastighetsavdelningen och samhällstekniska avdelningen. Som stöd för verksamheten finns ett kansli innefattande administration, ekonomistöd och kundservice. Sektorns verksamhetsområde inkluderar:

- räddningsverksamhet innefattande operativ räddningstjänst, ambulanssjukvård, förebyggande arbete mot bränder och olyckor, brandskyddsutbildning, befolkningsskyddsplanering, Strandnäs frivilliga brandkår (FBK) samt räddningsmyndighetsfunktionen i sex samarbetskommuner
- planering, byggande samt drift och underhåll av stadens fastigheter
- allmänna områden, parker och grönområden och specialobjekt
- gator, gc-vägar och trottoarer och andra trafikleder samt parkeringsövervakning och kollektivtrafik
- VA-ledningsnät och reningsverk för staden och sex samarbetskommuner
- utförande av mätningsförrättningar och förande av fastighetsregister, karthantering samt beredning av ärenden gällande markinköp, försäljning och arrende.

Infrastruktursektorn erbjuder alla mariehamnare och besökare en trygg och välskött stad med en väl fungerande infrastruktur dygnet runt. Sektorn tillhandahåller ändamålsenliga, väl underhållna och energieffektiva lokaler. Verksamheten bedrivs med hjälp av en samarbetsvillig och kunnig personal i samråd med entreprenörer eller andra aktörer.

Infrastruktursektorn upprätthåller en räddningstjänst och ambulanssjukvård med god utryckningsberedskap och en hög servicenivå, vilket gör att de som bor och vistas i Mariehamn kan känna sig trygga. Det förebyggande arbetet görs i samarbete med fastighetsägare och verksamhetsidkare. Verksamheten omfattar regelbunden brandsyn, rådgivning, syner i samband med bygglov och administration av automatiska larmläggningar. En högkvalitativ utbildning erbjuds i samarbete med Ålands sjösäkerhetscentrum. Kursverksamheten för sjöfarare är godkänd av både Finlands och Sveriges sjöfartsmyndigheter. I övrigt erbjuds kurser i allmänt brandskydd för företag, i inrättningar och privatpersoner i alla ålderskategorier. Räddningsverket genomför även sjukvårdsutbildning av frivilliga första insatsgrupper och för stadens anställda.

Infrastruktursektorn förser stadens olika verksamheter med ändamålsenliga lokaler och sköter och underhåller över 50 fastigheter så att deras värde består eller förbättras samtidigt som reparations- och underhållskostnaderna och energianvändningen minskas. En kontinuerlig dialog förs med nyttjarna om fastighetsanvändningen och behovet av verksamhetsändringar. Sektorn genomför planering av nya projekt och handhar deras projektledning.

Infrastruktursektorn erbjuder ett varierat utbud av tomter för ny bosättning och tillhandahåller attraktiva och säkra gatu- och parkanläggningar samt fritidsområden. Gator, gc-vägar och trottoarer planeras och underhålls på ett sådant sätt att trafiksäkerheten förbättras. Både drifts- och reinvesteringsprojekt genomförs med tanke på långsiktighet och god driftskostnadseffektivitet. Sektorn erbjuder en miljö- och handikappanpassad kollektivtrafik som utgör ett alternativ till bilen. Kartinformationen är behovsanpassad, korrekt och den upprätthålls med modern utrustning. Nya kartprodukter utvecklas såväl för stadens behov som för externa användare.

Sektorn levererar ett rent vatten med få drift- och kvalitetsstörningar, tar emot avloppsvattnet i staden och från samarbetskommuner och renar det bättre än vad tillståndsmyndigheterna kräver samt kontrollerar att dagvattnet inte påverkar vattnen kring staden skadligt.

Omvärldsanalys

En väl fungerande fysisk infrastruktur är en central del i ett samhälles funktion. Den är en förutsättning för att människor ska kunna utföra sina dagliga göromål och för att kommunen skall kunna tillhandahålla service för medborgare och brukare.

En övergripande utmaning för infrastruktursektorn är att tillhandahålla en acceptabel service- och beredskapsnivå på sina verksamheter trots att anslagen för verksamheterna över tid har minskat i förhållande till verksamhetsområdet. Budgeten för driften av stadens allmänna områden för år 2018 ligger till exempel på en nivå som är lägre än 10 år tidigare trots att staden utbyggt kontinuerligt under åren med mer arbetsintensiva områden. Den egna verksamheten behöver kontinuerligt utvärderas mot privata alternativ eller alternativ i den tredje sektorns regi. Bolagiseringar skall genomföras när dessa är till fördel för staden. En kommitté utredde tidigare hela tekniska sektorns organisation i staden och kom med förslag till fortsatta åtgärder.

Staden har byggt nya bostadsområden och det finns ett stort antal lediga flerfamiljstomter för exploatering. I dagsläget finns även egnahemstomter i olika delar av staden, men reserven är liten. Ett nytt område med egnahemshus och radhus planeras i södra staden och ger möjligheter till nybyggnation. Staden förtätas dels för att skapa ökad inflyttning och dels för att möjliggöra företagsetableringar. Förtätningar i centrum kan utnyttja befintlig infrastruktur, minskar bilberoendet och bidrar till ökad handel och är därför prioriterade. Staden är till för alla och frågor kring tillgänglighet beaktas i planeringen och i samband med ombyggnader både i uterummet och i stadens fastigheter. Trots ett tryck på sänkta budgetanslag kommer det att finnas ett ökande behov av underhåll och ersättande investeringar när bland annat ledningsnät föråldras samtidigt som nya byggs. På de avgiftsbelagda delarna av verksamheten finansieras detta via avgifterna. Lotsbroverkets kapacitet för emottagning av avloppsvatten utreds och investeringar planeras i samråd med avtalskommunerna. För den skattebelastande verksamhetens del bör nivån på skötseln av allmänna områden garanteras som en del av stadens attraktionskraft. Räddningsverket står inför en utmaning att kunna rekrytera personal med dubbel behörighet, både som brandman och som ambulanssjukvårdare/sjukskötare. Frågan om en gemensam räddningsmyndighet måste få ett avslut. Omfattningen av fastighetsförvaltningen styrs av sektorernas behov av lokaler. Fortsatta satsningar på alternativa energiformer och energioptimering av fastigheter kommer att göras och inomhusmiljöfrågor är prioriterade. En grundrenovering av Mariebad är aktuell. Staden har bra övergripande målsättningar inom jämställdhet, miljöarbete och demokratiåtgärder. Målsättningarna beaktas inom infrastrukturen och genomförda åtgärder redovisas.

Driftsbudget

Resultaträkning

Verksamhet: Infrastrukturnämnden exkl. VA-verket

Belopp i tusen euro	Bok 2017	Bud 2018	Bud 2019
Försäljningsintäkter	1 721	1 793	
Avgiftsintäkter	62	48	
Övriga intäkter	1 812	1 862	
Interna verksamhetsintäkter	10 402	10 568	
S:a VERKSAMHETSINTÄKTER	13 997	14 272	
TILLVERKNING FÖR EGET BRUK	194	136	
Löner och arvoden	-4 284	-4 384	
Pensionskostnader	-895	-905	
Övriga lönebikostnader	-206	-265	
S:a Lönebikostnader	-1 101	-1 170	
S:a Personalkostnader	-5 385	-5 554	
Köp av tjänster	-2 876	-2 264	
Material, förnödenheter och varor	-2 970	-2 296	
Understöd	-42	-21	
Övriga verksamhetskostnader	-323	-1 201	
Interna verksamhetskostnader	-4 974	-5 344	
- därav internhyra	-838	-838	
- därav kost- och lokalservice	-107	-104	
- därav centrala it kostnader	-112	-115	
S:a VERKSAMHETSKOSTNADER	-16 570	-16 681	
VERKSAMHETSBRIDRAG	-2 378	-2 273	
Driftsbidrag	-2 378	-2 273	
Årsbidrag	-2 378	-2 273	
Avskrivningar och nedskrivningar	-3 622	-3 787	
ÅRETS RESULTAT	-6 000	-6 060	
Årets överskott (underskott)	-6 000	-6 060	-6 316

Resultaträkning

Verksamhet: VA-verket

Kontostruktur	Bok 2017	Bud 2018	Bud 2019
Försäljningsintäkter	4 180	4 267	
Avgiftsintäkter	0	0	
Övriga intäkter	116	140	
Interna verksamhetsintäkter	342	414	
S:a VERKSAMHETSINTÄKTER	4 638	4 820	
TILLVERKNING FÖR EGET BRUK	52	44	
Löner och arvoden	-537	-555	
Pensionskostnader	-112	-115	
Övriga lönebikostnader	-26	-33	
S:a Lönebikostnader	-138	-148	
S:a Personalkostnader	-675	-703	
Köp av tjänster	-384	-352	
Material, förnödenheter och varor	-1 397	-1 511	
Övriga verksamhetskostnader	-20	-8	
Interna verksamhetskostnader	-833	-905	
- därav internhyra	-50	-50	
- därav kost- och lokalservice	-6	-6	
- därav centrala it kostnader	-19	-19	
S:a VERKSAMHETSKOSTNADER	-3 309	-3 480	
VERKSAMHETSBRIDRAG	1 380	1 385	
Driftsbidrag	1 380	1 385	
Årsbidrag	1 380	1 385	
Avskrivningar och nedskrivningar	-883	-919	
ÅRETS RESULTAT	497	466	
Årets överskott (underskott)	497	466	473

Anslaget Infrastrukturnämnden exklusive VA-verket har enligt budgetramen för år 2019 ett driftsnetto om – 6 316 000 euro. VA-verket redovisas separat och anslaget skall visa ett överskott om 473 000 euro.

En fördelning av anslaget på de olika avdelningarna och mellan verksamheter framkommer nedan. Inga ändringar i

verksamheten föreslås. Budgeten utgår från oförändrad personalstyrka och en detaljerad personalplan presenteras i verksamhetsplanen. Konsekvenserna av större planerade investeringar (Ålandsvägen, Södra Lillängen och anslag för övriga investeringar) som ingår i budgetförslaget leder till ökade driftskostnader åtminstone i form av räntor och avskrivningar. Nämndens budgetram har tidigare justerats i motsvarande fall och nämnden föreslår till denna del en utökning av driftsramarna för anslaget Infrastrukturnämnden exklusive VA-verket för år 2019 med 100 000 euro, för år 2020 med 215 000 euro och för år 2021 med 170 000 euro enligt separat redovisning. För VA-verkets del beaktas ökade kostnader för räntor och avskrivningar vid beräkning av avgifterna.

Räddningsverket

Driftsnettot för räddningsverket är 2,1 miljoner euro. Personalkostnaderna utgör den största delen av räddningsverkets kostnader (76 %), men personalen är också räddningsverkets främsta resurs. Vaktstyrkan på räddningsverket, som finns tillgänglig dygnet runt, året runt, består av 1 brandförman och 6 brandmän/ ambulanssjukvårdare. Dessa ansvarar för bemanningen av släckningsbil, skylift och tre ambulanser. Ålands Hälso- och Sjukvård finansierar 3/7 av beredskapsstyrkan. Om alla ambulanser larmas samtidigt, kallas Strandnäs FBK in på beredskap, på så sätt garanteras invånarna i staden att det alltid finns en brandstyrka redo att rycka ut inom 1 minut. Strandnäs FBK har förbundit sig genom avtal att ställa upp med 4 personer inom 8 minuter och ytterligare 3 personer inom 15 min. Sedan år 2015 behövs medel som tidigare var avsedda för reinvesteringar till att få personalbudgen i balans. Det finns inget utrymme för större oförutsedda personalkostnader som till exempel långtidssjukskrivningar. Av de totala driftskostnaderna om 3,5 miljoner euro finansieras nästan hälften av utomstående försäljningsintäkter, främst från Ålands Hälso- och Sjukvård och utbildningsverksamheten. Investeringen av ny skylift slår full ut på driftsbudgeten år 2019 och full kompensation för räntor och avskrivningar föreslås enligt tidigare beskrivning. En gemensam räddningsmyndighet förutsätter en inre ombyggnad av räddningsstationen. I planerna ingår samtidigt en flyttning av utbildningsverksamhetens omklädningsrum och lektionssal till övningsfältet. Ombyggnaderna för den gemensamma räddningsmyndigheten finansieras genom att övriga kommuner är med och bidrar till hyran.

Behov av verksamhetsändringar utöver ram

En eventuell ny servicebyggnad på övningsfältet kan inte förverkligas inom befintlig budgetram trots att en del av den utökade hyran kan kompenseras genom att nuvarande hyra i räddningsverket skulle utgå. För detta behövs en utökning av ramen för år 2019-2021 med cirka 28 700 euro. I fall hyra inkommer från räddningsmyndigheten beräknas nettohyran bli 18 000 euro. Övningssimulatorn är också i behov av en grundrenovering i form av en två-årig investering som beskrivs närmare under investeringsbudgeten. De direkta effekterna av räntor och avskrivningar för investeringen innebär att det finns behov av en utökning av driftsramen för räddningsverket för år 2019 med cirka 17 800 euro, för år 2020 med cirka 27 400 euro och för år 2021 med cirka 27 000 euro. Möjligheterna att kunna få extern finansiering till projektet behöver utredas.

Fastighetsavdelningen

Fastighetsavdelningen driftsnetto är noll genom att internhyrorna täcker verksamhetskostnaderna. Fastighetsavdelningens uppgift är att sörja för att stadens förvaltningar har tillgång till ändamålsenliga verksamhetslokaler. Till avdelningens uppgifter hör en kostnadseffektiv förvaltning av fastigheterna. Avdelningen utför förstudier, undersökningar, utredningar, beredningar, kalkyler, byggnadsbeskrivningar, upphandlingar och projektledningsuppdrag. Dessutom har avdelningen ansvar för hyresärenden, försäkringar, avfallshantering, skötsel av fastigheternas gårdsytor med gräsklippning, snöröjning och sandning. Fastighetsavdelningen genomför med egen och/eller extern personal budgeterade och akuta åtgärder på fastigheterna. Fastighetsavdelningens kompetens skall följa utvecklingen som sker inom byggbranschen, så att stadens fastigheter förvaltas på ett rationellt och kostnadseffektivt sätt. Organisationen skall fortlöpande granskas så att kapacitet finns att utföra effektiv fastighetsförvaltning. Personalstyrkan på fastighetsavdelningen kommer under 2019 att uppgå till 10,0 personer. Sedan 2008 har antalet hantverkare på fastighetsavdelningen minskat från 6 till 4 och kontorspersonalen från 6 till 4 medan 2 personer har kommit till på Mariebad. Dessutom anställs en sommarvikarie. Internhyrorna för år 2019 regleras med en avtalsenlig indexhöjning om 0,7 %. Budgeten balanserar på noll med en omsättning om totalt 8,5 miljoner euro. Av kostnaderna utgör räntor och avskrivningar 46 %, konsumtionsutgifter

(värme, el, VA osv) 23 %, planerat underhåll 15 % samt fastighetsförvaltning och -skötsel 16 %. Under året prioriteras driftsoptimering, tillgänglighet, energibesparingsåtgärder samt optimering av lokalanvändningen så att fastigheter som inte är verksamhetslokaler avvecklas eller hyrs ut.

Vid miljörevisioner har det konstaterats att det finns grundläggande miljökompetens inom fastighetsavdelningen. Åtgärder för att minska energiförbrukningen pågår kontinuerligt. Genom systematiskt energiarbete och nya tekniska lösningar kan fastigheternas energikostnader reduceras. Kemikalier finns i fastigheternas kylanläggningar och för underhåll av dessa anlitas certifierad entreprenör.

Diskussioner har förts om att ansvaret för drift och underhåll av Islandia, WHA, Idrottsparkens byggnader och Baltichallen skulle överföras till fastighetsavdelningen. Slutliga beslut har ännu inte tagits varför detta inte beaktats i budgetförslaget.

Samhällstekniska avdelningen exklusive VA-verket

Driftsnettot för den skattebelastande verksamheten är - 4,18 miljoner euro. Mätningensheten bidrar med ett positivt driftsnetto om 0,9 miljoner euro (arrendeinkomsterna ingår här) medan parkverksamheten har ett driftsnetto om - 1,53 miljoner euro och trafikleder - 3,55 miljoner euro. Kostnaderna för vinterunderhållet har budgeterats till 210 000 euro. Beloppet är tillräckligt under en mild vinter men räcker inte till under snörika vintrar. Prioriteringar och ambitionsnivåer ses över kontinuerligt, men på grund av att nya bostadsområden har färdigställts med några års mellanrum räcker inte resurserna mera till för allt nödvändigt underhåll. Med en budgetering enligt ramen ökar underhållsunderskottet årligen med en försämrad kvalitet på stadens allmänna områden som följd. Lilla Holmen är i behov av en strukturell översyn. Nämnden anordnade tidigare ett seminarium för att få fram underlag för en framtida inriktning av verksamheten. På aprilmötet anhöll nämnden om att en kommitté skulle få i uppdrag att se över Lilla Holmens faciliteter och huvudmannaskap. Nämndens budgetram kan behöva justeras beroende på vilka beslut som tas. För att kunna genomföra eventuella investeringar föreslås ett investeringsanslag år 2020. En plan för den framtida kollektivtrafiken, som utgår från att trafiken är elektrifierad tas fram inför upphandlingen 2020.

Mariehamns stad har i dag ett eget skilt höjd- och koordinatsystem uppgjort år 1960. Nationellt i Finland har Lantmäteriverket övergått till ett nytt

koordinatsystem, det europeiska ETRS89 och dess plankoordinatsystem i Finland ETRS-TM35FIN. Från år 2010 har även ett nytt nationellt höjdsystem N2000 tagits i bruk. Budgetmedel för byte av stadens koordinat- och höjdsystem finns i avdelningens investeringsbudget för åren 2018-20.

Behov av verksamhetsändringar utöver ram

Efter tidigare års nedskärningar i avdelningens budget har nämnden under några av de senaste åren tilldelats extra anslag för satsningar främst i centrum av staden, men behov av extra satsningar finns även utanför centrum. Ett årligt anslag om minst 150 000 euro skulle bidra till en minskning av ökningen av underhållsunderskottet.

Samhällstekniska avdelningen, VA-verket

Anslaget VA-verket har i budgetramen ett överskott om 473 000 euro och kostnaderna och intäkterna balanseras enligt detta. För att garantera en långsiktig finansiering av VA-verkets reinvesteringsbehov bedöms att överskottet ligger på en rimlig nivå.

Fortsatta prioriteringar behöver göras för att minska andelen läckagevatten i stadens ledningsnät samtidigt som alla delägare i Ålands Vatten Ab också behöver minska sina andelar läckagevatten i det sammanhängande ledningsnätet.

Belastningen i Lotsbroverket är för tillfället nära den dimensionerande teoretiska reningskapaciteten. Reningsprocessen har fungerat mycket bra och utsläppsvillkoren uppfylls med goda marginaler. Både befolkningstillväxten inom anslutna kommuner och ökningen av belastningen från anslutna industrier påverkar tidtabellen för en utökning av behandlingskapaciteten. Norra Ålands avloppsvatten Ab och Jomala kommun har tidigare anhängit om en utökning av sina kapacitetsreservationer med cirka 30 %. En förstudie över alternativa sätt att öka verkets kapacitet gjordes år 2015 och en ny utredning pågår för att hitta mera kostnadseffektiva alternativ.

Minskningen av volymen sålt vatten verkar ha stabiliserats och en nivå om cirka 800 000 m³, vilket beaktas när VA-verkets avgifter fastställs.

Avgifter

Enligt förvaltningsstadgan besluter infrastrukturnämnden om avgifter och taxor som hör till nämndens ansvarsområde såvida det inte enligt lag ankommer på annan myndighet. En indexjustering tillämpas normalt medan VA-avgifterna balanseras enligt överskottskravet i

budgetramen. Beslut om nämndens avgifter och taxor tas under hösten i samband med verksamhetsplanen. Enligt lag om fastighetsförrättningsavgift fastställs avgifterna i en fastighetsförrättningsavgiftstaxa, om vilken stadsfullmäktige beslutar. Den senaste justeringen gjordes år 2018 och med hänvisning till en låg inflationstakt föreslås att dessa taxor hålls oförändrade i budgeten för år 2019. Taxor och avgifter som är indexbundna justeras automatiskt. Parkeringsboten som tidigare är antagen av stadsstyrelsen ligger på enligt lagen angiven maximinivå.

Investeringsbudget

Investeringsbudgeten består av investeringar i infrastrukturella anläggningar samt byggnader och lokaler för att skapa verksamhetsförutsättningar för stadens övriga sektorer och enheter. Förutom namngivna projekt enligt bifogad lista föreslås anslag för nya bostadsområden och anslag för reinvesteringar i fastigheter och allmänna områden som nämnden sedan prioriterar närmare i höstens detaljbudget. Räntor och avskrivningar samt eventuella ökade driftskostnader med anledning av investeringarna behöver beaktas i kommande års budgetramar inom nämnden eller hos respektive verksamhetsutövare.

Investeringsbudgeten utgår från de projekt för åren 2019-2020 som presenterades i budgeten för år 2018. Projektlistan har kompletterats med utgångspunkt från den sammanställning av investeringsbehoven för den kommande tioårsperioden som gjordes tidigare under året. I samband med budgetarbetet har projekten konkretiserats och en slutlig prioritering har gjorts.

Räddningsverket

Genom årliga anslag byts småbilar ut med 4 års mellanrum för att hålla låga servicekostnader och nyttja skattebefrielsen för räddningsfordon fullt ut. År 2019 byts en av manskapsbilarna. För att tillskapa utrymme för en eventuell räddningsmyndighet föreligger ett behov av att flytta delar av utbildningsverksamhetens servicefunktion, lektionssal och omklädningsutrymmen till övningsfältet. För detta ändamål behövs en mindre servicebyggnad. Ovannämnda åtgärd görs även för att tillskapa omklädningsutrymmen för damer, då detta lösts genom särskilda åtgärder i dagsläget. Investeringen budgeteras inom fastighetsavdelningen och belastar räddningsverket med en internhyra. Det föreligger även ett behov av att uppgradera rökövningshuset på övningsfältet. Detta har

nyttjats sedan övningsfältet byggdes i slutet av 1990-talet. Om inte denna anordning hålls i skick och förnyas faller förutsättningen att bedriva kursverksamheten för sjöfolk. Investeringen är budgeterad under räddningsverket men förutsätter ett driftsanslag utanför ram. Konsekvenserna av att inte ha en fungerande övningsimulator skulle vara förödande för hela sjösäkerhetsutbildningen på Åland. Det skulle även påverka stadens näringsliv negativt i form av minskade övernattningar på hotell under lågsäsong.

I 2018 års budget finns ett anslag för Skylift 750 000 euro brutto och 250 000 euro landskapsbidrag. Upphandlingen och inköpet kommer att försenas till 2019. Ett anslag med motsvarande innehåll ombudgeteras därför till 2019 års budget redan nu.

Fastighetsavdelningen

Budgeten innehåller anslag för en grundrenovering av Mariebad samt större anslag för ventilationsprojekt och andra reinvesteringar i fastigheter (tidigare separat anslag för Övernäs skola ingår nu i reinvesteringens anslaget). Fördelningen av reinvesteringens anslaget görs i nämndens detaljbudget. Anslag för en byggnadsinvestering på Lilla Holmen ingår år 2019 och för ett nytt daghem år 2021. Avskrivningar och räntor samt driftskostnader bör beaktas för dessa investeringar hos respektive nyttjare.

Samhällstekniska avdelningen exklusive VA-verket

I budgeten ingår anslag för utbyggnad av Södra Lilläng åren 2019-2020 och ett ramanslag för Rönnbergs torg. Färdigställandet av Enslinjen och Lejdargränd har skjutits fram med anledning av att utbyggnaden av tomterna vid Lotsgatan inte förverkligats. Anslag finns för ombyggnad av Godbyvägens södra del år 2020 och ett årligt anslag för utbyggnad av nya gc-vägar. I budgetförslaget finns också anslag för utbyggnad av en centrumgata år 2020. Övriga konsekvenser av generalplanen kommer att budgeteras efter att planen godkänts. I budgeten ingår också reinvesteringens anslag för gator och maskiner som fördelas närmare i nämndens detaljbudget.

Ett anslag för upprustning av Österhamn med 100 000 euro år 2019 och 800 000 år 2020 införs.

Samhällstekniska avdelningen, VA-verket

För VA-verkets del är det viktigt att investeringsbudgeten för förnyelse av ledningsnät och övriga anläggningar kan hållas

på den planerade nivån om cirka en miljon euro årligen. Separata medel behöver budgeteras för byggande av stamledningar för nya bostadsområden, vilket beaktats samma år som för övriga delar av avdelningen. Under de närmaste åren behöver bland annat återstående delen av stadens gamla ledningsavschnitt från 1960-talet förnyas. I den mån förhandlingarna med avtalsparterna resulterar i investeringar i

Lotsbroverket budgeteras dessa skilt utgående från att dessa till stora delar finansieras via avgifter från avtalsparterna.

Investering, belopp i euro	Avskr. antal år	Total budget	Bokslut 2017	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021	Plan år 2019-2021 S:a totalt
INFRASTRUKTURNÄMNDEN INKL. VA-VERKET								
Inkomster					290 000	170 000	80 000	540 000
Utgifter					-8 790 000	-6 640 000	-8 335 000	-23 765 000
Totalt					-8 500 000	-6 470 000	-8 255 000	-23 225 000
INFRASTRUKTURNÄMNDEN EXKL. VA-VERKET								
Inkomster					290 000	170 000	80 000	540 000
Utgifter					-7 525 000	-4 425 000	-6 385 000	-18 335 000
Totalt					-7 235 000	-4 255 000	-6 305 000	-17 795 000
59900 Projekteringar								
Inkomster			0	0	0	0	0	0
Utgifter			0	-50 000	-50 000	-100 000	-100 000	-250 000
Netto	20		0	-50 000	-50 000	-100 000	-100 000	-250 000
XXXXX Södra Lillängen								
Inkomster			0	0	0	0	0	0
Utgifter			0	0	-330 000	-700 000	0	-1 030 000
Netto	20	-1 030 000	0	0	-330 000	-700 000	0	-1 030 000
xxxxx Rönnebergs torg sanering och utbyggnad								
Inkomster			0	0	0	0	0	0
Utgifter			0	0	0	0	-1 500 000	-1 500 000
Netto	x		0	0	0	0	-1 500 000	-1 500 000
XXXXX Enslinjen och Lejdargränd								
Inkomster			0	0	0	0	0	0
Utgifter			0	0	0	0	-320 000	-320 000
Netto	20	-570 000	0	0	0	0	-320 000	-320 000
XXXXX Reinvesteringar Godbyvägen, södra/Centrum								
Inkomster			0	0	0	0	0	0
Utgifter			0	0	0	-900 000	0	-900 000
Netto	20		0	0	0	-900 000	0	-900 000
59999 Reinvesteringar, plan								
Inkomster			0	0	0	0	0	0
Utgifter			0	-980 000	-1 730 000	-1 600 000	-1 650 000	-4 980 000
Netto	30 alt. 20		0	-980 000	-1 730 000	-1 600 000	-1 650 000	-4 980 000
50185 Koordinat- och höjdsystem								
Inkomster			0	0	0	0	0	0
Utgifter			0	-20 000	-20 000	-20 000	0	-40 000
Netto	5	-60 000	0	-20 000	-20 000	-20 000	0	-40 000

Investering, belopp i euro	Avskr. antal år	Total budget	Bokslut 2017	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan år 2019-2021 2021	S:a totalt
83106 Transportbil/ledningsbil, Räddningsverket								
Inkomster			0	0	0	0	0	0
Utgifter			0	-70 000	-55 000	-35 000	-55 000	-145 000
Netto	10		0	-70 000	-55 000	-35 000	-55 000	-145 000
xxxx Fältchefbil, Räddningsverket								
Inkomster			0	0	40 000	0	0	40 000
Utgifter			0	0	-40 000	0	0	-40 000
Netto	10		0	0	0	0	0	0
XXXXX Ambulans, Räddningsverket								
Inkomster			0	0	0	170 000	0	170 000
Utgifter			0	0	0	-170 000	0	-170 000
Netto	10		0	0	0	0	0	0
xxxx Vattendykarbil, Räddningsverket								
Inkomster			0	0	0	0	80 000	80 000
Utgifter			0	0	0	0	-160 000	-160 000
Netto	10		0	0	0	0	-80 000	-80 000
83133 Skylift (ombudgetering)								
Inkomster			0	-250 000	250 000	0	0	250 000
Utgifter			0	750 000	-750 000	0	0	-750 000
Netto	10		0	500 000	-500 000	0	0	-500 000
XXXXX Mariebad, grundreovering								
Inkomster			0	0	0	0	0	0
Utgifter			0	0	-4 100 000	0	0	-4 100 000
Netto	X		0	0	-4 100 000	0	0	-4 100 000
50249 GC-vägar och gångstigar								
Inkomster			0	0	0	0	0	0
Utgifter			-728	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000	-300 000
Netto	20		-728	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000	-300 000
XXXXX Lilla Holmen								
Inkomster			0	0	0	0	0	0
Utgifter			0	0	-250 000	0	0	-250 000
Netto	40		0	0	-250 000	0	0	-250 000
XXXXX Nytt daghem								
Inkomster			0	0	0	0	0	0
Utgifter			0	0	0	0	-2 500 000	-2 500 000
Netto	40		0	0	0	0	-2 500 000	-2 500 000
XXXXX Upprustning av Österhamn								
Inkomster			0	0	0	0	0	0
Utgifter			0	0	-100 000	-800 000	0	-900 000
Netto	20		0	0	-100 000	-800 000	0	-900 000

Investering	Avskr. antal år	Total budget	Bokslut 2017	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan år 2019-2021 2021	S:a totalt
VA-VERKET								
Inkomster					0	0	0	0
Utgifter					-1 265 000	-2 215 000	-1 950 000	-5 430 000
Totalt					-1 265 000	-2 215 000	-1 950 000	-5 430 000
59999 Reinvesteringar, plan								
Inkomster			0	0	0	0	0	0
Utgifter			0	-950 000	-950 000	-1 000 000	-1 000 000	-2 950 000
Netto	30		0	-950 000	-950 000	-1 000 000	-1 000 000	-2 950 000
XXXXX Lejdargränd								
Inkomster			0	0	0	0	0	0
Utgifter			0	0	0	0	-50 000	-50 000
Netto	30		0	0	0	0	-50 000	-50 000
xxxxx Södra Lillängen								
Inkomster			0	0	0	0	0	0
Utgifter			0	0	-315 000	-315 000	0	-630 000
Netto	30	-630 000	0	0	-315 000	-315 000	0	-630 000
xxxxx Rönnebergs torg								
Inkomster			0	0	0	0	0	0
Utgifter			0	0	0	0	-500 000	-500 000
Netto	30		0	0	0	0	-500 000	-500 000
XXXXX Sanering stora stamavloppet 8000 m till Lotsbroverket								
Inkomster			0	0	0	0	0	0
Utgifter			0	0	0	-400 000	-400 000	-800 000
Netto	30		0	0	0	-400 000	-400 000	-800 000
XXXXX Ceders avloppspumpstation								
Inkomster			0	0	0	0	0	0
Utgifter			0	0	0	-500 000	0	-500 000
Netto	30		0	0	0	-500 000	0	-500 000

Ekonomiska styrprinciper

I budgeten ingår drifts- och investeringsramar för år 2020.

Med dessa fastställda styrprinciper vill staden uppnå följande:

- Klargöra det ekonomiska handlingsutrymmet på relevanta beslutsnivåer
- Skapa delaktighet i och förståelse för stadens ekonomiska förutsättningar
- Skapa förståelse mellan olika enheter och förvaltningar
- Stödja en decentraliserad organisation
- Betona att det ekonomiska ansvaret är på den nivå där det är påverkbart
- Ha en tydlig koppling mellan verksamhet och ekonomi
- Framhålla möjligheten och skyldigheten att nå fastställda mål med givna resurser
- Styra verksamheten med relevanta nyckeltal och kvalitetsmått

Relationen mellan stadsfullmäktige, nämnd och förvaltning

Stadsfullmäktige fastställer ett driftsnetto (driftsresultat) och ett investeringsnetto per investering.

Respektive nämnd gör ytterligare uppdelningar (detaljbudgetering) inom olika verksamhetsområden.

Med nämnd jämställs styrelse, direktion eller motsvarande organ med egna anslag samt stadsledningens kanslier.

I varje enhets driftsbudget innefattas även avskrivningar samt interna hyresintäkter, hyreskostnader och ränta.

Anslagsbindningen ligger på nämndnivå om inte annorlunda fastställs i budgeten. Gemensamma förvaltningsövergripande upphandlingar, i enlighet med centralförvaltningens beslut, kräver inget specifikt nämndbeslut.

Detta innebär att en nämnd kan flytta budgeterade medel inom men inte mellan nämndes anslag, under förutsättning att anslagets totala budgetram hålls, och verksamheten följer fullmäktiges övergripande målsättning för densamma. Dock kan inte medel flyttas mellan drifts- och investeringsbudgeterna.

Uppenbara behov av rättelser av budgeten kan genomföras av finanschefen i form av en beslutad teknisk budgetkorrigerings.

Varje anslag är i relation till stadsfullmäktige en resultatenheter. Verksamheten inom respektive nämnd kan sedan vara strukturerad i lokala resultatenheter och kostnadsställen. En resultat enhet/lokal resultat enhet ansvarar för resultatet, dvs. skillnaden mellan kostnader och intäkter.

Infrastruktursektorns Va-verk och fastighetsavdelning hanteras som balansräkningsenheter. Detta innebär inte bara ett ansvar för verksamhetens intäkter och kostnader utan även ansvar för verksamhetens tillgångar, egna kapital och skulder.

Kriterierna för en resultat enhet (inkl. balansräkningsenhet) är följande:

- Resultatkrav i form av kostnader, prestationer och kvalitet skall fastställas.
- Verksamheten skall ha möjlighet att påverka sina intäkter.
- Verksamheten skall ha en sådan omfattning att oförutsedda händelser som påverkar kostnadernas eller intäkternas storlek kan hanteras inom den ekonomiska ramen.
- Valet att göra verksamheten till en resultat enhet skall vara i linje med den organisation man valt.

Ansvar för resultatet innebär att en resultat enhetschef kan öka sina kostnader om intäkterna blir högre än budgeterat, och har ett ansvar att minska sina kostnader om intäkterna blir lägre än budgeterat. Huvudregeln är att inga medel utöver stadsfullmäktiges fastställda budget beviljas under löpande år. Den som är ansvarig för en resultat enhet måste vidta omprioriteringar i verksamheten om oförutsedda händelser inträffar. Finansieringen skall alltid framgå i ärendet.

Fördelningsprinciper av budgetmedel

Stadsfullmäktiges fördelning till nämnderna grundar sig på de prioriteringar som görs i budgetprocessen, så att man behandlar budgeten för kommande år, utgående ifrån tidigare års rambeslut och beslutar om budgetramar för resten av planperioden.

Intäkter

I budgeten finns tre huvudtyper av intäkter

- landskapsandelar
- externa intäkter
- interna intäkter (köp av tjänster mellan olika enheter)

Med externa intäkter menas avgifter, taxor och annat som betalas av personer/företag utanför staden. Sådana intäkter tillfaller normalt den resultat- eller kostnadsenhet som haft kostnaderna för att utföra tjänsten.

Med interna intäkter menas intäkten vid försäljning av varor och eller tjänster till andra enheter i staden.

Kostnader

Huvudprincipen är att alla kostnader är påverkbara och att de således påförs respektive nämnd.

För de kostnader som skall fördelas internt gäller som huvudprincip att de kopplas till omfattningen på respektive enhets utnyttjande av tjänsterna i fråga.

Innebörden av att kostnaderna är påverkbara innebär under löpande budgetår att nya kostnader som inte kunnat förutses skall inrymmas inom den budget som fastställts.

Personalkostnader

Beslut i personalärenden görs enligt de bestämmelser som antagits i särskild ordning. Den som fattar beslut i personalärenden är också ansvarig för beslutets ekonomiska konsekvenser.

Då det är anställningsavtalet och inte personalbudgeten som i praktiken är styrande för personalkostnadernas storlek är personalbudgeten att betrakta som ett kalkylunderlag som inte särskilt fastställs. Respektive nämnd är ansvarig för att personalkostnaderna rymms inom fastställd budgetram.

Gemensamma resurser

De resurser som är gemensamma för staden skall utnyttjas. Beträffande de kommunala bolagen regleras detta av ett särskilt koncerndirektiv. Detta innebär att man inte får köpa tjänster utifrån i de fall staden kan tillhandahålla tjänsten. Vidare skall inköp göras enligt fastställda riktlinjer.

Investeringar

En utgift räknas som investering när den är på minst 30 000 euro och har en ekonomisk livslängd på minst tre år. En grundförbättring av befintlig anläggningstillgång kan räknas som investering men reparations- och serviceutgifter, vilka medför att tillgångens produktionsförmåga kan upprätthållas, bokförs som driftskostnad för den räkenskapsperioden för vilken den uppstått.

Stadsfullmäktige beslutar om investeringar i årsbudgeten. Anslagsbindningsnivån är specifikt bindande för respektive investering i enlighet med budget. De nämnder som har egna fastigheter är ansvariga för investeringarnas driftskonsekvenser.

Nämnden skall både budgetera investeringarna och dess driftskonsekvenser.

Eventuella driftskostnader i samband med investering skall inrymmas i kommande års planer.

Den investeringsbudget som fullmäktige godkänt ett visst år ligger fast. De investeringar som inte hinner slutföras under året har ingen kvarvarande budget kommande år utan behandlas på samma sätt som driften.

Investeringar från "Reinvesteringar, plan" som detaljbudgeteras över flera år, ska i nästföljande års budget redovisas skilt.

Internränta

Om behov föreligger så beslutar stadsstyrelsen om ändring av den interna räntan i samband med budgetbehandlingen. Detta utgående från marknadsränteläget och stadens faktiska upplåningskostnad i kombination med en ambition att hålla en stabil och förutsägbar nivå på internräntan.

Verksamhetsförändringar

Verksamheternas huvudsakliga inriktning och omfattning fastställs av stadsfullmäktige vid antagandet av budgeten.

Under löpande år skall en nämnd alltid i förväg inhämta medgivande från stadsstyrelsen eller

fullmäktige, om man planerar förändringar som kommer att höja nettokostnaden över beslutad eller indikativ ram, d.v.s.

- då väsentlig ny verksamhet sätts igång eller väsentlig befintlig verksamhet läggs ner, och vid planering av sådana åtgärder.
- vid väsentlig utvidgning eller standardhöjning av befintlig verksamhet.
- vid åtgärder i övrigt som kan medföra ekonomiska åtaganden och får betydande konsekvenser även efter budgetåret.

Exempel på inkomstökningar som inte får tas i anspråk utan särskilt beslut i övergripande organ är ökade landskapsandelar/ -bidrag till följd av ändrade regler eller andra förändringar, ökade ersättningar från enskilda, ökade interkommunala ersättningar mm.

Uppföljningen

Förutom en verksamhetsberättelse i samband med räkenskapsperiodens bokslut skall varje nämnd löpande följa upp sin verksamhet. Varje nämnd rapporterar vidare till stadsstyrelsen i samband med bokslutet och för tertiäl-uppföljningarna januari-april och januari-augusti. Dessa rapporteringar skall avse både drifts- och investeringsbudget.

Uppföljningen skall avse både ekonomi och verksamhet och omfatta väsentliga avvikelser från budgeten, vad gäller:

- ekonomi
- nyckeltal
- prestationer och kvalitet
- väsentliga aktiviteter

Upphandling och konkurrensutsättning

All upphandling ska följa gällande lagar och bestämmelser och präglas av affärsmässighet, konkurrens och objektivitet. Under EU:s tröskelvärde ska detta ske enligt stadens upphandlingsanvisningar och över EU:s tröskelvärde enligt lagen om offentlig upphandling.

Stadens särskilda krav på kvalitet, miljö och social hänsyn ska beaktas. Mariehamns stad ska dra fördelar av sin storlek som köpare genom fler förvaltningsövergripande upphandlingar.

All upphandling som överskrider 20 000 euro ska genomföras i stadens digitala upphandlings-verktyg.